ھىجاب ۋە قاراش ھەققىدىكى ئايەتلەر

﴿ قُل لِّلْمُؤْمِنِينَ يَغُضُّوا۟ مِنْ أَبْصَـٰرِهِمْ وَيَحْفَظُوا۟ فُرُوجَهُمْ ۚ ذَٰلِكَ أَزْكَىٰ لَهُمْ ۗ إِنَّ ٱللَّهَ خَبِيرٌۢ
بِمَا يَصْنَعُونَ ﴿٣٠﴾ وَقُل لِّلْمُؤْمِنَـٰتِ يَغْضُضْنَ مِنْ أَبْصَـٰرِهِنَّ وَيَحْفَظْنَ فُرُوجَهُنَّ وَلَا يُبْدِينَ
زِينَتَهُنَّ إِلَّا مَا ظَهَرَ مِنْهَا ۖ وَلْيَضْرِبْنَ بِخُمُرِهِنَّ عَلَىٰ جُيُوبِهِنَّ ۖ وَلَا يُبْدِينَ زِينَتَهُنَّ إِلَّا
لِبُعُولَتِهِنَّ أَوْ ءَابَآئِهِنَّ أَوْ ءَابَآءِ بُعُولَتِهِنَّ أَوْ أَبْنَآئِهِنَّ أَوْ أَبْنَآءِ بُعُولَتِهِنَّ أَوْ إِخْوَٰنِهِنَّ
أَوْ بَنِىٓ إِخْوَٰنِهِنَّ أَوْ بَنِىٓ أَخَوَٰتِهِنَّ أَوْ نِسَآئِهِنَّ أَوْ مَا مَلَكَتْ أَيْمَـٰنُهُنَّ أَوِ ٱلتَّـٰبِعِينَ غَيْرِ أُو۟لِى
ٱلْإِرْبَةِ مِنَ ٱلرِّجَالِ أَوِ ٱلطِّفْلِ ٱلَّذِينَ لَمْ يَظْهَرُوا۟ عَلَىٰ عَوْرَٰتِ ٱلنِّسَآءِ ۖ وَلَا يَضْرِبْنَ بِأَرْجُلِهِنَّ
لِيُعْلَمَ مَا يُخْفِينَ مِن زِينَتِهِنَّ ۚ وَتُوبُوٓا۟ إِلَى ٱللَّهِ جَمِيعًا أَيُّهَ ٱلْمُؤْمِنُونَ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ ﴿٣١﴾ ﴾

﴿مۆمىن ئەرلەرگە ئېيتقىنكى، (نامەھرەملەرگە) تىكىلىپ قارىمىسۇن، ئەۋرەتلىرىنى (زىنادىن) ساقلىسۇن، مۇنداق قىلىش ئۇلار ئۈچۈن ئەڭ ياخشىدۇر، اﷲ ھەقىقەتەن ئۇلارنىڭ قىلمىشلىرىدىن تولۇق خەۋەردار. مۆمىن ئاياللارغا ئېيتقىنكى، نامەھرەملەرگە تىكىلىپ قارىمىسۇن، ئەۋرەتلىرىنى ياپسۇن، تاشقى زىننەتلىرىدىن باشقا زىننەتلىرىنى ئاشكارىلىمىسۇن، لېچەكلىرى بىلەن كۆكرەكلىرىنى ياپسۇن، (تاشقى زىننەتلىرىدىن باشقا) زىننەتلىرىنى ئەرلىرىدىن، ئاتىلىرىدىن، يا قېيىن ئاتىلىرىدىن، يا ئوغۇللىرىدىن، يا ئەرلىرىنىڭ ئوغۇللىرىدىن، يا ئۆز قېرىنداشلىرىدىن، يا قېرىنداشلىرىنىڭ ئوغۇللىرىدىن، يا ھەمشىرىلىرىنىڭ ئوغۇللىرىدىن، يا دىنداش ئاياللاردىن، يا قول ئاستىدىكى چۆرىلەردىن، يا خوتۇنلارغا ئېھتىياجى يوق خىزمەتچىلەر (يەنى قېرى، دەلدۈش بولغانلىقتىن جىنسىي شەھۋىتى يوقلار) دىن، يا ئاياللارنىڭ ئۈياتلىق جايلىرىنى ئۇقمايدىغان (يەنى بالاغەتكە يەتمىگەن) بالىلاردىن باشقا كىشىلەرگە كۆرسەتمىسۇن، زىننەتلىرىنى كىشىلەرگە بىلدۈرۈش ئۈچۈن ئاياغلىرىنى يەرگە ئۇرمىسۇن، ئى مۆمىنلەر! بەختكە ئېرىشىشىڭلار ئۈچۈن ھەممىڭلا اﷲ قا تەۋبە قىلىڭلار﴾.

— سۈرە نۇر 30 ــ، 31 ــ ئايەتلەر

سۆزلۈكلەر تەھلىللىرى

يَغُضُّوا: (تىكىلىپ قارىمىسۇن)، ئۇنىڭ ئەسلى سۆز تومۇرى «غەززە» بولۇپ، كۆزنى پەس قىلماق، تۆۋەن قىلماق دېگەن مەنىلەردە كېلىدۇ. ئۇنىڭ ئەسلى سۆز تومۇرى كۆزنى كۆرۈشتىن توسۇش ئۈچۈن كىرپىكنى كىرپىككە ھىملىماق، دېگەن مەنىنى ئىپادىلەيدۇ. ئايەتتە، كۆزنى يەرگە قارىتىش ياكى باشقا تەرەپكە بۇراش ۋە تىكىلىپ قارىماسلىق بىلەن، ئۇنى قاراشقا ھالال بولمايدىغان نەرسىدىن توسۇش مەنىسىنى ئىپادىلەيدۇ. ئەنتەرە مۇنداق دەيدۇ:

يۇمىمەن كۆزۈمنى ئەگەر خوشنام چىقىپ كەلسە،
ئاچمايمەن تاكى ئۇ ئۆز ئورنىغا غايىب بولغىچە.

وَيَحْفَظُوا فُرُوجَهُمْ: (ئەۋرەتلىرىنى ساقلىسۇن)، بەزى تەپسىرشۇناسلار بۇ ئايەتنى: ئەۋرەتلىرىنى كۆزدىن يېپىش يەنى ئۇنىڭغا قاراشتىن ساقلىنىش لازىم دەپ تەپسىر قىلغان. قالغان تەپسىرشۇناسلار: ئەۋرەتلىرىنى زىنادىن ساقلاش لازىم دەپ تەپسىر قىلغان.

توغرىسى ئىمام قۇرتۇبىنىڭ قارىشى بولۇپ، ئۇ بۇ ئايەتنى مۇنداق چۈشەندۈرىدۇ: ھەر ئىككىلىسى كۆزدە تۇتۇلىدۇ. چۈنكى، ئۇ سۆز ئاممىباب مەنىگە ئىگە. شۇڭا ئەۋرەتنى كۆزدىن يېپىش ۋە ئۇنى زىنادىن ساقلاش تەلەپ قىلىنىدۇ. اللہ تائالا مۇنداق دەيدۇ: ﴿ئۇلار ئەۋرەتلىرىنى (ھارامدىن) ساقلىغۇچىلاردۇر. (يەنى ئەۋرەتلىرىنى) پەقەت خوتۇنلىرىدىن، چۆرىلىرىدىن باشقىلاردىن ساقلىغۇچىلاردۇر (بۇلار بىلەن يېقىنچىلىق قىلغۇچىلار مالامەت قىلىنمايدۇ)﴾[1].

بىر ھەدىستە پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: «ئەۋرىتىڭنى خوتۇنۇڭدىن ۋە دېدىكىڭدىن باشقىلاردىن ساقلىغىن» دەيدۇ. خىتاب قىلىنغۇچى: ئەر كىشى بىلەن بىللە تۇرغان يەردىچۇ؟ دەيدۇ. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: «ئەگەر ئەۋرىتىڭنى كۆرسەتمەسلىككە قادىر بولالىساڭ، كۆرسەتمىگىن» دەيدۇ. ئۇ: ئەر كىشى خالىي قالغاندىچۇ؟ دەيدۇ. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: «اللہ ھايا قىلىنىشقا ئەڭ ھەقلىق زاتتۇر» دەيدۇ[2].

أَزْكَىٰ لَهُمْ: (ئۇلار ئۈچۈن ئەڭ ياخشىدۇر)، بۇ سۆز، مۇنداق قىلىش ئۇلارنىڭ دىللىرىنىڭ پاك، دىنىنىڭ ساپ بولۇشى ئۈچۈن ئەڭ ياخشىدۇر، دېگەن مەنىنى ئىپادىلەيدۇ. ئەزكا دېگەن سۆز دىلنى پاكلاش ۋە پاكىزلاش دېگەن مەنىلەردە كېلىدۇ. اللہ

[1] سۈرە مۇئمىنۇن، 5 ــ 6 ـ ئايەتلەر.
[2] بۇ ھەدىسنى ئىمام ئەبۇ داۋۇد، تىرمىزى ۋە ئىبنى ماجە رىۋايەت قىلغان. ئىمام قۇرتۇبىنىڭ «ئەلجامىئ لىئەھكامىل قۇرئان» ناملىق تەپسىرى، 12 ـ جىلد، 224 ـ بەت.

www.munber.org

تائالا مۇشۇ مەنىدە مۇنداق دېگەن: ﴿كىمكى (گۇناھلاردىن) پاكلىنىدىكەن، ئۇ ئۆزى ئۈچۈن پاكلانغان بولىدۇ﴾[1].

بىر ھەدىس قۇددۇسىدا مۇنداق دېيىلىدۇ: «نامەھرەملەرگە قاراش ئىبلىسنىڭ زەھەرلەنگەن ئوقلىرىدىن بىرىدۇر. كىمكى مەندىن قورقۇپ ئۇنى تەرك ئەتسە، مەن ئۇنىڭ بەدىلىگە دىلىدا تەمىنى تېتىيالايدىغان ئىمان ئاتا قىلىمەن.»[2]

خَبِيرٌ بِمَا يَصْنَعُونَ: (ئۇلارنىڭ قىلمىشلىرىدىن تولۇق خەۋەرداردۇر)، خەۋەر نەرسىلەرنىڭ يوشۇرۇن جايلىرىنى تاپىدىغان، ئۇنىڭ ئىچكى قىسىملىرىنى ئېچىپ تاشلايدىغان كۈچلۈك ئىلىمدىن ئىبارەتتۇر. الله ھەقىقەتەن ئۇلارنىڭ قىلمىشلىرىدىن تولۇق خەۋەرداردۇر، ئاشكارا ۋە يوشۇرۇن ئەمەللىرىنى تولۇق بىلىپ تۇرغۇچىدۇر. ئۇنىڭغا ھېچ نەرسە مەخپىي قالمايدۇ. بۇ ئايەت الله نىڭ بۇيرۇقىغا قارشى چىققان ياكى ئۇنىڭغا ئاسىيلىق قىلىپ ھارام ئىشلارنى قىلغان كىشى ئۈچۈن قاتتىق ئاگاھلاندۇرۇش بېرىدۇ.

زِينَتَهُن: (زىننەتلىرىنى)، ئادەتتە خوتۇن كىشىنىڭ كىيىم ـ كېچەكلەر ۋە ئالتۇن ـ جابدۇقلار بىلەن، شۇنداقلا بىزنىڭ زامانىمىزدا «ھۆسنى تۈزەش» سۆزى ئىشلىتىلىۋاتقان نەرسىلەر بىلەن ياسىنىشى «زىينە» يەنى ياسىنىش دېيىلىدۇ.

ئەللامە قۇرتۇبى مۇنداق دەيدۇ: «گۈزەللىك بولسا يارىتىلىش ۋە ياسىنىشتىن ئىبارەت ئىككى قىسىم بولىدۇ. يارىتىلىشنى ئالساق، خوتۇن كىشىنىڭ يۈزى ئەسلىدىنلا چىرايلىق ۋە گۈزەل يارىتىلغان بولۇپ، شەھۋانىي مەنىدىن ئالغاندا ئۇنىڭدا مەنپەئەتلەر بار. ياسىنىش گۈزەللىكىگە كەلسەك، ئۇ خوتۇن كىشىنىڭ يارىشىملىق كىيىملەرنى كىيىش، زىننەت بۇيۇملىرىنى تاقاش، سۈرمە تارتىش، خېنە قويۇش قاتارلىقلارغا ئوخشاش ئۆزىنى چىرايلىق كۆرسىتىشكە ئورۇنۇشىدىن ئىبارەتتۇر. الله تائالانىڭ: ﴿كىيىمىڭلارنى كىيىڭلار﴾[3] دېگەن سۆزىمۇ مۇشۇ مەنىدە كەلگەن.»[4]

إِلَّا مَا ظَهَرَ مِنْهَا: (تاشقى زىننەتلىرىدىن باشقا)، بەزىلەر مۇنداق دەيدۇ: «الله تائالانىڭ ﴿تاشقى زىننەتلىرى﴾ دېگەن بۇ سۆزى كىيىم كىيىش، خېنە قويۇش، سۈرمە تارتىش، ئۈزۈك سېلىش قاتارلىقلارغا ئوخشاش يوشۇرۇشقا مۇمكىن بولمىغان، ئاشكارىلاشقا ئېھتىياجلىق بولغان نەرسىلەرنى كۆرسىتىدۇ.» يەنە بەزىلەر مۇنداق دەيدۇ: «ئۇ، مەقسەتلىك ۋە قەستەنلىك بولماستىن ئېچىلىپ قالغان نەرسىلەرنى كۆرسىتىدۇ.» يەنە بەزىلەر مۇنداق دەيدۇ: «ئۇ، يۈز بىلەن ئىككى ئالقاننى كۆرسىتىدۇ.» مۇناسىۋەتلىك ھۆكۈملەرنى بايان قىلغاندا بۇ ھەقتە تەپسىلى توختىلىپ ئۆتىمىز.

---

[1] سۈرە فاتىر، 18 ـ ئايەتنىڭ بىر قىسمى.
[2] ئىمام تەبەرانى رىۋايەت قىلغان.
[3] سۈرە ئەئراف، 31 ـ ئايەتنىڭ بىر قىسمى.
[4] ئىمام قۇرتۇبىنىڭ «ئەلجامىئ لىئەھكامىل قۇرئان» ناملىق تەپسىرى، 12 ـ جىلد، 229 ـ بەت.

بِخُمُرِهِنَّ: (لىچەكلىرى بىلەن)، ئىبنى كەسىر مۇنداق دەيدۇ: «"خۇمۇر" دېگەن سۆز «خىمار» دېگەن سۆزنىڭ كۆپلۈك ئىشلىتىلىشى بولۇپ، باشنى ياپىدىغان نەرسە دېگەن مەنىنى ئىپادىلەيدۇ. كىشىلەر ئۇنى چۈمپەردە، دەيدۇ.»

جُيُوبِهِنَّ: (كۆكرەكلىرىنى)، «جويۇۋب» دېگەن سۆز «جەيب» دېگەن سۆزنىڭ كۆپلۈك ئىشلىتىلىشى بولۇپ، مەيدىلىرى ۋە كۆكرەكلىرى دېگەن مەنىلەردە كېلىدۇ. ئاياللارنىڭ لېچەكلىرى بىلەن كۆكرەكلىرىنى يېپىشى بولسا باشلىرىنى، بويۇنلىرىنى ۋە كۆكرەكلىرىنى يەنى زىننەت بۇيۇملىرى بار ھەممە يەرلىرىنى يېپىشنى كۆرسىتىدۇ. الله تائالا بۇ ئايەتتە ئاياللارنى زىننەت بۇيۇملىرىنىڭ كۆرۈنۈپ قالماسلىقى ئۈچۈن لېچەكلىرى بىلەن مەيدىلىرىنى ۋە كۆكرەكلىرىنى يېپىشقا بۇيرۇغان.

بُعُولَتِهِنَّ: (ئەرلىرى)، ئىبنى ئابباس مۇنداق دەيدۇ: «ئاياللار ئەرلىرىدىن باشقا ئادەملەر ئۈچۈن پۈركەنجىلىرىنى ۋە لېچەكلىرىنى ئېلىۋېتىشكە بولمايدۇ.» «بۇئۇۋۋلە» دېگەن سۆز «بەئل» دېگەن سۆزنىڭ كۆپلۈك ئىشلىتىلىشى بولۇپ، ئېرى دېگەن مەنىدە كېلىدۇ. الله تائالا مۇشۇ مەنىدە مۇنداق دېگەن: ﴿ئېرىم بىر بوۋاي تۇرسا﴾[①].

مَا مَلَكَتْ: (قول ئاستىدىكى چۆرىلەردىن)، بۇ سۆز دېدەكلەر ۋە چۆرىلەر دېگەن مەنىدە كېلىدۇ. بەزىلەر: «ئۇ سۆز قۇللارنى ۋە دېدەكلەرنى كۆرسىتىدۇ» دەيدۇ. سەئىد ئىبنى مۇسەييەبنىڭ مۇنداق دېگەنلىكى رىۋايەت قىلىنىدۇ: «سىلەر ﴿أَوْ مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُهُنَّ﴾ دېگەن ئايەتنى ھەرگىز خاتا چۈشىنىپ قالماڭلار، ئۇ پەقەت چۆرىلەرنى كۆرسىتىدۇ، قۇللارنى كۆرسەتمەيدۇ.» بۇ قاراش توغرىدۇر.

ٱلۡإِرۡبَةِ: (ئېھتىياجى)، بۇ سۆز ئېھتىياج دېگەن مەنىدە كېلىدۇ. الله تائالا مۇشۇ مەنىدە مۇنداق دېگەن: ﴿ئۇنىڭدا مېنىڭ يەنە باشقا ئېھتىياجلىرىممۇ بار﴾[②].

الله تائالانىڭ: ﴿خوتۇنلارغا ئېھتىياجى يوق خىزمەتچىلەر﴾ دېگەن سۆزى بولسا، دۆت ۋە دەلدۈش بولغانلىقتىن، شۇنداقلا جىنسىي مۇناسىۋەتكە ئالاقىدار ئىشلاردىن ھېچ بىرىنى بىلمەي قالغانلىقتىن ئاياللارغا مەيلى يوق، شەھۋانىي ھەۋەس قىلمايدىغان ياكى ئۇلارغا ئېھتىياجى يوق كىشىلەرنى كۆرسىتىدۇ.

ٱلطِّفۡلِ: (باللار)، بۇ سۆز بالاغەتكە يەتمىگەن كىچىك بالا ياكى كىچىك باللار دېگەن مەنىدە كېلىدۇ. ئۇنىڭ كۆپلۈك ۋە بىرلىك ئىشلىتىلىشى ئوخشاشتۇر.

لَمۡ يَظۡهَرُواْ: (ئاياللارنىڭ ئۇياتلىق جايلىرىنى ئۇقمايدىغان)، يەنى بۇ سۆز ئۇقمايدىغان، بىلمەيدىغان دېگەن مەنىلەردە كېلىدۇ. شەھۋەتنىڭ نېمە ئىكەنلىكىنى

---

① سۈرە ھۇد، 72 ـ ئايەتنىڭ بىر قىسمى.
② سۈرە تاھا، 18 ـ ئايەتنىڭ بىر قىسمى.

www.munber.org

ئۇقمايدىغان، كىچىكلىكىدىن جىنسىي مۇناسىۋەت ئىشلىرىنى بىلمەيدىغان كىچىك باللارنىڭ ئالدىدا ئاياللار زىننەتلىرىنى ئاچسا ھېچ گۇناھ بولمايدۇ.

ئايەتلەرنىڭ ئومۇمىي مەنىسى

ئى مۇھەممەد! ساڭا ئەگەشكەن ﴿مۆمىن ئەرلەرگە ئېيتقىنكى، (نامەھرەملەرگە) تىكىلىپ قارىمىسۇن﴾ كۆزلىرىنى نامەھرەم ئاياللارغا قاراشتىن توسسۇن، قاراشقا رۇخسەت قىلىنغان يەرلەردىن باشقا يەرلەرگە قارىمىسۇن، ﴿ئەۋرەتلىرىنى (زىنادىن) ساقلىسۇن﴾ ۋە ئۇنى ياپسۇن، ھېچكىمگە كۆرسەتمىسۇن. ﴿مۇنداق قىلىش﴾ ئۇلارنىڭ دىللىرىنى شەك ـ شۈبھىنىڭ كىرلىرىدىن پاكلايدۇ ۋە تازىلايدۇ، گۇناھ ئىشلارغا گىرىپتار بولۇپ قېلىشتىن ساقلايدۇ.

نامەھرەم ئاياللارغا قاراش دىلغا شەھۋەت ئۇرۇقىنى سالىدۇ. شەھۋەتنىڭ ئارقىغا كىرىپ كېتىش كىشىنى ئۇزۇن يىللار قايغۇ ـ ھەسرەتكە قويىدۇ. ئەگەر مۆمىنلەرنىڭ كۆزلىرى نامەھرەم ئاياللارغا تاسادىپى چۈشۈپ قالسا، كۆزنى ئۇلاردىن دەرھال ئېلىپ قېچىش، كەچكىچە قاراپ تۇرۇۋەرمەسلىك، ياندۇرۇپ قارىماسلىق ۋە تىكىلىپ قارىماسلىق كېرەك. الله تائالا ھەقىقەتەن ئۇلارنى كۆزىتىپ تۇرغۇچىدۇر، ھەممە قىلمىشلىرىدىن خەۋەرداردۇر. ئۇنىڭغا ھېچ نەرسە مەخپىي قالمايدۇ. ﴿الله كۆزلەرنىڭ خىيانىتىنى ۋە دىللاردىكى يوشۇرۇن نەرسىلەرنى بىلىپ تۇرىدۇ﴾[1].

ئاندىن الله تائالا بۇ بۇيرۇقنى ﴿مۆمىن ئاياللار﴾ ئۇچۇنمۇ تەكىتلەپ، ئۇلارنى نامەھرەم ئەرلەرگە قارىماسلىققا، ئەۋرەتلىرىنى يېپىشقا بۇيرۇدى. ئۇلارنىڭ ئۇستىگە ئەرلەرنىڭ ئۇستىگە يۈكلىگەن بىر تەكلىپنى ئارتۇق يۈكلەپ، زىننەتلىرىنى مەھرەملىرىدىن ۋە تۇغقانلىرىدىن باشقا كىشىلەرگە ئېچىشتىن توستى. ئۇلارنىڭ شۇنداق قىلىشى ھەقىقەتەن ئەڭ ياخشى ۋە گۈزەل ئىشتۇر. بىراق ياماننىيەت قىلماستىن ۋە مەقسەتسىز ھالدا ئۇلارنىڭ زىننەتلىرى ئېچىلىپ قالسا، ئۇلارغا ھېچ گۇناھ بولمايدۇ. الله ناھايىتى مەغپىرەت قىلغۇچىدۇر، ناھايىتى مېھرىباندۇر.

جاھىلىيەت دەۋرىدە ئاياللار خۇددى بۈگۈنكى كۈندىكىگە ئوخشاش يەنى يېڭى جاھىلىيەت دەۋرىنىڭ ئاياللىرىغا ئوخشاش ئەرلەرنىڭ ئارىسىدا كۆكرەكلىرى ئوچۇق، مەيدىلىرى ۋە بىلەكلىرى يالىڭاچ ھالدا ماڭاتتى. بەزىدە ئەرلەرنى جەلپ قىلىش ئۈچۈن بەدەنلىرىنىڭ ئۈياتلىق يەرلىرىنى ۋە چاچلىرىنىڭ ئالدى تەرىپىنى ئوچۇق قوياتتى. ئۇلار ئادەتتە لېچەكلىرىنى ئارقا تەرەپكە چۈشۈرۈۋالاتتى، شۇنىڭ بىلەن ئۇلارنىڭ كۆكرەكلىرى ئوچۇق ۋە يالىڭاچ قالاتتى. كېيىن مۆمىن ئاياللار لېچەكلىرىنى ئالدى تەرىپىگە چۈشۈرۈپ، كۆكرەكلىرىنى يېپىشقا، ياماننىيەتلىك كىشىلەرنىڭ يامانلىقلىرىدىن

---

[1] سۈرە فاتىر، 19 ـ ئايەت.

ساقلىنىشقا بۇيرۇلدى. شۇنداقلا ئۇلارنىڭ پۇتلىرىدىكى زىننەت بۇيۇملىرىنىڭ ئاۋازىنى ئەرلەرنىڭ ئاڭلاپ قېلىپ، دىلىدا كىسەل بارلارنىڭ تاما تارتىپ قالماسلىقى ئۈچۈن ئۇلار ﴿ئاياغلىرىنى يەرگە ئۇرماسلىققا﴾ بۇيرۇلدى.

ئاندىن الله تائالا ئەر ـ ئايال مۆمىنلەرنى ھەممە بىردەك بەختلىك كىشىلەرنىڭ دەرىجىسىگە ئېرىششلىرى، الله نىڭ دەرگاھىدا بەختكە ئېرىشكۈچى ياخشى كىشىلەردىن بولۇشلىرى ئۈچۈن ﴿الله غا﴾ تەۋبە قىلىپ، الله تەرەپكە قايتىشقا بۇيرۇش بىلەن ئەنە شۇ بۇيرۇقلىرىنى ۋە چەكلىمىلىرىنى ئاخىرلاشتۇردى.

نازىل بولۇش سەۋەبلىرى

1 ـ ئىمام ئىبنى مىردىۋەيھى ئەلى ئىبنى ئەبۇ تالىب رەزىيەللاھۇ ئەنھۇنىڭ مۇنداق دېگەنلىكىنى رىۋايەت قىلىدۇ: پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ زامانىدا بىر ئادەم مەدىنىنىڭ كوچىلىرىدىن بىرىدە بىر ئايالغا قارىدى. ئايالمۇ ئۇنىڭغا قارىدى. شەيتان ھەر ئىككىلىسىنى ۋەسۋەسىگە سېلىپ، ھەر بىرىدە بىر ـ بىرىگە پەقەت ھۇزۇرلىنىش ئۈچۈنلا قاراۋاتقاندەك تۇيغۇ پەيدا قىلدى. ئەر بىر تامنىڭ يېنىدا كېتىۋاتاتتى. ئۇ ئايالغا قارىغىنىچە مېڭىپ تامغا ئۇسۇۋالدى. نەتىجىدە بۇرنى يېرىلىپ كەتتى. ئاندىن ئۇ: الله نىڭ نامى بىلەن قەسەمكى، مەن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ قېشىغا بېرىپ قىلغان ئىشىمنى ئۇنىڭغا ئېيتمىغىچە قانىنى يۇمايمەن، دېدى. ئاندىن ئۇ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ قېشىغا كېلىپ بولغان ئەھۋالنى ئۇنىڭغا ئېيتىپ بەردى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: «بۇ گۇناھىڭنىڭ جازاسىدۇر» دېدى. ئاندىن الله تائالا: ﴿مۆمىن ئەرلەرگە ئېيتقىنكى، (نامەھرەملەرگە) تىكىلىپ قارىمىسۇن...﴾ دېگەن ئايەتنى نازىل قىلدى.①

2 ـ ئىمام ئىبنى كەسىر (الله ئۇنىڭغا رەھمەت قىلسۇن!) مۇقاتىل ئىبنى ھەييان‌دىن رىۋايەت قىلىدۇكى، جابىر ئىبنى ئابدۇللاھ ئەنسارىنىڭ سۆزلەپ بېرىشىچە مۇرسىدىنىڭ قىزى ئەسمانىڭ بەنى ھارىسە قەبىلىسى ئىچىدە خورمىزارلىق بېغى بار ئىدى. بۇ باغقا كۆپىنچە قىسقا ئايالالار كىرىپ كەلدى. ئۇلارنىڭ پۇتلىرىغا تاقىغان زىننەت بۇيۇملىرى شۇنداقلا ئۇلارنىڭ كۆكرەكلىرى ۋە ماڭلاي چاچلىرى ئوچۇق قالغان ئىدى. ئەسما ئايالالارغا: نېمىدېگەن سەت قىلىق بۇ؟ دېدى. كېيىن الله تائالا بۇ ھەقتە: ﴿مۆمىن ئايالالارغا ئېيتقىنكى، نامەھرەملەرگە تىكىلىپ قارىمىسۇن، ئەۋرەتلىرىنى ياپسۇن...﴾ دېگەن ئايەتنى نازىل قىلدى②.

---

① ئىمام سۇيۇتىنىڭ «ئەددۇررۇل مەنسۇر» ناملىق كىتابى، 5 ـ جىلد، 40 ـ بەت.

② ئىمام ئىبنى كەسىرنىڭ «قۇرئان ئەزىم» ناملىق تەپسىرى، 3 ـ جىلد، 283 ـ بەت. ئىمام سۇيۇتىنىڭ «ئەددۇررۇل مەنسۇر» ناملىق كىتابى، 5 ـ جىلد، 104 ـ بەت.

www.munber.org

تەپسىرنىڭ ئىنچىكە ۋە نازۇك نۇقتىلىرى

1 ـ ئەۋرەتنى يېپىشتىن ئىلگىرى تىكىلىپ قارىماسلىقنى بايان قىلىشتىكى سىر شۇكى، قاراش گۇناھقا، خەتەرلىك ئىشلارغا ۋە زىنا قىلىشقا ئېلىپ بارىدىغان تۇنجى سەۋەبتۇر. قاراش سىنىقى ئەڭ ئېغىر ۋە كۆپ ئۇچرايدىغان سىناق بولۇپ، كىشى ئۇنىڭدىن قۇتۇلالمىغىلى تاس قالىدۇ. ئۇ دىلغا ۋاستە بولىدىغان ئەڭ چوڭ دەرۋازا. ھېسسىيات پەيدا قىلىدىغان ئەڭ ئاۋات يول بولۇپ، ئۇنىڭ كاساپىتىدىن نۇرغۇنلىغان كىشىلەر ھالاك بولىدۇ. شەۋقى مۇنداق دېگەن:

دەسلەپ قاراش، ئاندىن كۆلۈمسىرەش، ئاندىن سالام بېرىش،
ئاندىن گەپ قىلىش، ئاندىن ۋەدىلىشىش، ئاندىن ئۇچرىشىش.

ئەدىبلەردىن بىرى مۇنداق دېگەن:

مۇھەببەت ئۇ ياندۇرۇپ ـ ياندۇرۇپ قاراشتىن كېلىدۇ،
قانچە كۆپ قارىساڭ، شۇنچە چوڭقۇرلىشىدۇ سۆيگۈ.

2 ـ الله تائالانىڭ: ﴿تىكىلىپ قارىمىسۇن﴾ دېگەن سۆزى ھەممە نەرسىگە تىكىلىپ قارىماسلىقنى ئەمەس، پەقەت الله ھارام قىلغان نەرسىگە قارىماسلىقنى كۆرسىتىدۇ.

3 ـ الله تائالانىڭ: ﴿مۇنداق قىلىش ئۇلار ئۈچۈن ئەڭ ياخشىدۇر﴾ دېگەن سۆزى ئاشۇرما مەنىسىدە ئەمەس، مۇبالىغە قىلىش مەنىسىدە كەلگەن بولۇپ، نامەھرەملەرگە تىكىلىپ قارىماسلىق ۋە ئەۋرەتنى يېپىش مۆمىن ئۈچۈن پەسكەشلىكنىڭ كىرلىرىدىن پاكلىنىدىغان ئامىلدۇر.

4 ـ الله تائالانىڭ: ﴿زىننەتلىرىنى ئاشكارىلىمىسۇن﴾ دېگەن سۆزى زىننەت بۇيۇملىرىنى تاقايدىغان يەرلىرىنى ئاچمىسۇن، دېگەن مەنىنى ئىپادىلەيدۇ. چۈنكى، زىننەت بۇيۇملىرىنى ئاشكارىلاش مەنئى قىلىنغان ئىكەن، ئۇنىڭ يەرلىرىنى ئاشكارىلاشنىڭ مەنئى قىلىنىشى تېخىمۇ ئەۋزەلدۇر.

ئىمام زەمەخشەرى مۇنداق دەيدۇ: «زىننەت بۇيۇملىرىنىڭ ئورنىنى تىلغا ئالماستىن زىننەت بۇيۇملىرىنىڭ ئۆزىنى تىلغا ئېلىش زىننەت بۇيۇملىرىنىڭ ئورنىنى يېپىش ۋە يوشۇرۇق ساقلاش بۇيرۇقىنى مۇبالىغە قىلىش ئۈچۈندۇر. زىننەت بۇيۇملىرى شۇ جايلارغا چاپلىشىپ تۇرغانلىقى ئۈچۈن ئۇنى ئاشكارىلاش مەنئى قىلىنغان بولۇپ، ئۇ جايلارنىڭ ئۆزىنى ئېچىش تېخىمۇ ئۆتە مەنئى قىلىنىدۇ ۋە تېخىمۇ كۈچلۈك چەكلىنىدۇ.»[1]

5 ـ الله تائالانىڭ: ﴿لېچەكلىرى بىلەن كۆكرەكلىرىنى ياپسۇن﴾ دېگەن سۆزى لېچەكلىرىنى باشلىرىدىن تا كۆكرەكلىرىگىچە چۈشۈرۈپ، مەيدىلىرى ۋە كۆكرەكلىرىدىن ھېچ يەرنى ئوچۇق قويمىسۇن دېگەن مەنىنى ئىپادىلەيدۇ.

---

[1] ئىمام زەمەخشەرىنىڭ «ئەلكەششاف» ناملىق تەپسىرى، 3 ـ جىلد، 230 ـ بەت.

6 ـ اللّٰه تائالانىڭ: ﴿مۆمىن ئەرلەرگە ئېيتقىنكى، (نامەھرەملەرگە) تىكىلىپ قارىمىسۇن﴾ دېگەن سۆزى ھەققىدە ئەبۇ سەئۇد مۇنداق دەيدۇ: «بۇ ئايەت مۆمىنىنىڭ اللّٰه نىڭ بۇيرۇقلىرىنى ئىجرا قىلىشقا ئالدىرايدىغانلىقىنى، ئۇنىڭ پەقەت ئەسلىتىپ قويۇشقىلا موھتاج ئىكەنلىكىنى كۆرسىتىدۇ.»

7 ـ بەزى ئۆلىمالار مۇنداق دەيدۇ: «قاراش بىلەن ھۇزۇرلانغىلى بولغىنىدەك، ئاڭلاش بىلەنمۇ ھۇزۇرلانغىلى بولىدۇ.»

قۇلاق بەزىدە كۆزدىن بالدۇر ئاشىق بولۇپ قالىدۇ دېيىلىدىغان سۆز بار. خوتۇن كىشىنىڭ پۇتلىرىنى يەرگە ئۇرۇشتىن مەنئى قىلىنىشىدىكى سىر دەل مانا مۇشۇدۇر. چۈنكى، ئۇنىڭ پۇتلىرىدىكى زىننەت بۇيۇملىرىنىڭ ئاۋازى ئاڭلىنىپ قالسا، ئەرلەرنىڭ شەھۋىتى قوزغىلىپ قېلىشى مۇمكىن. مانا بۇ، زىننەت بۇيۇملىرىنىڭ جايلىرىنى ئېچىشنىڭ تېخىمۇ كۆچلۈك، تېخىمۇ قاتتىق مەنئى قىلىنىدىغانلىقىنى، شۇنداقلا ئەتتىر چېچىش، خۇشپۇراق ئىشلىتىش، تولغاپ مېڭىش ۋە نازاكەت بىلەن سۆزلەش قاتارلىقلارغا ئوخشاش شەھۋەتنى ھەرىكەتكە كەلتۈرىدىغان ياكى قوزغايدىغان نەرسىلەرنىڭ ھەممىسىنى قىلىشنىڭ چەكلىنىدىغانلىقىنى كۆرسىتىدۇ. ﴿سىلەر (يات ئەرلەرگە سۆز قىلغاندا) نازاكەت بىلەن سۆز قىلماڭلار، (نازاكەت بىلەن سۆز قىلساڭلار) دىلىدا نىفاق بار ئادەم (سىلەرگە قارىتا) تەمەدە بولۇپ قالىدۇ﴾[1]. ئاياللارنىڭ زىننەت بۇيۇملىرىنىڭ ئاۋازىنى ئاڭلاش مەنئى قىلىنغان يەردە، ئۆزلىرىنىڭ ئاۋازىنى ئاڭلاش تېخىمۇ مەنئى قىلىنىدۇ. بۇ ناھايىتى ئىنچىكە ۋە نازۇك دەلىلدۇر.

8 ـ اللّٰه تائالانىڭ: ﴿اللّٰه قا تەۋبە قىلىڭلار﴾ دېگەن سۆزىدە ئىلتىپات ئۇسلۇبى بولۇپ، ئايەتنىڭ بېشىدا خىتاب پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا قارىتىلغان ئىدى. ئاخىرىدە ئىلتىپات ئۇسلۇبى ئارقىلىق خىتاب پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامدىن يۆتكىلىپ ھەممە مۆمىنلەرگە قارىتىلغان.

9 ـ ئىمام ئىبنى قەييۇم (اللّٰه ئۇنىڭغا رەھمەت قىلسۇن!) مۇنداق دەيدۇ: «تىكىلىپ قارىماسلىقنىڭ مۇنداق بىرقانچە پايدىلىرى بار: بىرىنچى، اللّٰه نىڭ بۇيرۇقىنى ئىجرا قىلىش بولۇپ، ئۇ بەختكە ئېرىشىش ئۈچۈن مەقسەت قىلىنغان غايىدۇر. ئىككىنچى، يامان كۆزنىڭ تېگىشىدىن ساقلانغىلى بولىدۇ. ئۈچىنچى، دىلغا كۈچ بېرىدۇ ۋە ئۇنى خۇشال قىلىدۇ. تۆتىنچى، دىلدا اللّٰه نىڭ رازىلىقى ئۈچۈن ئىنتىلىش ۋە اللّٰه نىڭ رازىلىقى ئۈستىگە جەم بولۇشنى مىراس قىلىدۇ. بەشىنچى، دىلنى نۇرلاندۇرىدۇ. ئالتىنچى، ئەقىل ـ پاراسەتنى مىراس قىلىدۇ. يەتتىنچى، شەيتاننىڭ كىرىش ئېغىزلىرىنى توسىدۇ. سەككىزىنچى، كۆز بىلەن دىلنىڭ ئارىسىدا بىر ـ بىرىنى ھەرىكەتلەندۈرىدىغان ئۆتۈشمە بار.»

[1] سۈرە ئەھزاب، 32 ـ ئايەتنىڭ بىر قىسمى.

www.munber.org

شەرئىەت ھۆكۈملىرى

بىرىنچى ھۆكۈم

نامەھرەم ئاياللارغا قاراشنىڭ ھۆكمى نېمە؟

ئىسلام شەرىئىتى نامەھرەم ئاياللارغا قاراشنى ھارام قىلدى. شۇڭا ھەرقانداق بىر ئەرنىڭ ئۆزىنىڭ ئايالىدىن ياكى مەھرەملىرى بولغان ئاياللاردىن باشقا ئايالغا قارىشى ھالال ئەمەس. تۇيۇقسىز قاراشقا كەلسەك، ئۇنىڭغا ھېچ گۇناھ بولمايدۇ ۋە جازاغا تارتىلمايدۇ. چۈنكى، ئۇ ئىنساننىڭ ئىرادىسىدىن تاشقىرى بىر ئىشتۇر. اللہ تائالا بىزنى تاقىتىمىز يەتمەيدىغان ئىشقا تەكلىپ قىلمىغان ۋە يولدا كېتىۋېتىپ كۆزىمىزنى تىڭشۇپلىشقىمۇ بۇيرۇمىغان. شۇڭا قەستەن قارىمىسا، جازاغا تارتىلمايدۇ.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئەلى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇغا مۇنداق دېگەن: «ئى ئەلى! بىر قارىغاندىن كېيىن ياندۇرۇپ قارىمىغىن، بىرىنچى قاراش سېنىڭ ھەققىڭدۇر، ئىككىنچىسى سېنىڭ ھەققىڭ ئەمەس.»[1] جەرىر ئىبنى ئابدۇللاھ بەجەلى مۇنداق دەيدۇ: «مەن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامدىن تۇيۇقسىز قاراپ قېلىش ھەققىدە سورىدىم. ئۇ مېنى شۇنداق چاغدا كۆزۈمنى باشقا تەرەپكە بۇراشقا بۇيرۇدى.»[2]

تۇيۇقسىز قاراپ قېلىش دەسلەپتە بولىدۇ. ئەگەر بىر ئادەم بىر ئايالغا تۇيۇقسىز قاراپ قېلىپ، ئۇنىڭدىن بىر خىل ھۇزۇر ۋە جەلىبكارلىقنى ھېس قىلغان بولسا، ئۇنىڭ ئۇنىڭغا ئىككىنچى قېتىم قارىشى دۇرۇس ئەمەس. چۈنكى، ئۇنداق قىلىش پىتنىگە سەۋەب بولىدۇ ۋە يامان ئىشقا يول ھازىرلاپ بېرىدۇ. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇنى كۆز زىناسى دەپ چۈشەندۈرگەن.

سەھىھ بۇخارى ۋە مۇسلىمدا مۇنداق بىر ھەدىس رىۋايەت قىلىنىدۇ: «ئادەم ئوغلىغا زىنادىكى نېسىۋىسى پۈتۈلگەن بولۇپ، ئۇ بۇ نېسىۋىسىنى چوقۇم تاپىدۇ. كۆز زىناسى قاراشتۇر، تىل زىناسى سۆزلەشتۇر، قۇلاق زىناسى ئاڭلاشتۇر، قول زىناسى تۇتۇشتۇر، پۇت زىناسى مېڭىشتۇر. كۆڭۈل زىنا قىلىشنى ئارزۇ قىلىدۇ ۋە ئىشتىياق باغلايدۇ. جىنسىي ئەزا ئۇنى يا ئەمەلگە ئاشۇرىدۇ، يا رەت قىلىدۇ.»[3]

مۆمىنلەر نامەھرەملەرگە قاراشتىن كۆزلىرىنى تارتقانلىقى ئۈچۈن ئەجىرگە ئېرىشىدۇ. چۈنكى، ئۇلار ھارام ئىشتىن ياندى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: «خوتۇن

---

[1] ئىمام تىرمىزى ۋە ئەھمەد رىۋايەت قىلغان.
[2] ئىمام مۇسلىم، تىرمىزى ۋە ئەھمەد رىۋايەت قىلغان.
[3] ئىمام بۇخارى، مۇسلىم ۋە ئەبۇ داۋۇد رىۋايەت قىلغان.

كىشىنىڭ چىرايلىق يەرلىرىگە قاراپ قالغان مۇسۇلمان كۆزنى ئۇنىڭدىن ئېلىپ قاچىدىكەن، الله ئۇنىڭغا ھالاۋىتىنى تېتىيالىغىدەك ئىبادەت نېسىپ قىلىدۇ.»[1]

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام نامەھرەملەردىن كۆزنى تارتىشنى يولنىڭ ھەقلىرى قاتارىدا سانىغان. ئەبۇ سەئىد خۇدرىنىڭ ھەدىسىدە پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: «يوللارنىڭ ئۇستىدە ئولتۇرۇشتىن قەتئىي ساقلىنىڭلار» دېدى. ساھابىلار: ئى الله نىڭ پەيغەمبىرى! بىزنىڭ يول ئۇستىدە پاراڭلىشىپ ئولتۇرماي چارىمىز يوق، دېدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: «ئەگەر سىلەر يول ئۇستىدە چوقۇم ئولتۇرۇشقا توغرا كەلسە، يولنىڭ ھەققىنى بېرىپ ئولتۇرۇڭلار» دېدى. ئۇلار: ئى الله نىڭ پەيغەمبىرى! يولنىڭ ھەققى نېمە؟ دېدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: «نامەھرەملەردىن كۆزنى تارتىش، كىشىلەرگە ئەزىيەت يەتكۈزمەسلىك، سالامنى ئىلىك ئېلىش ۋە ياخشىلىققا بۇيرۇپ، يامانلىقتىن توسۇش» دېدى[2].

ئىككىنچى ھۆكۈم

ئەرگە نىسبەتەن ۋە ئاياللارغا نىسبەتەن ئەۋرەتنىڭ چەك ـ چېگرىسى نېمە؟

﴿ئەۋرەتلىرىنى (زىنادىن) ساقلىسۇن﴾ دېگەن ئايەت ئەۋرەتنى يېپىشنىڭ ۋاجىپلىقىغا ئىشارەت قىلىدۇ. ئەۋرەتنى ساقلاش زىنادىن ساقلاشنى ئۆز ئىچىگە ئالغاندەك، كۆزدىن يېپىشنىمۇ ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ. بىز بۇنى يۇقىرىدا بايان قىلىپ ئۆتتۇق. فىقھشۇناسلار ئەۋرەتنى ئېچىشنىڭ ھاراملىقىغا ئىتتىپاق كەلگەن، لېكىن ئۇلار ئۇنىڭ چەك ـ چېگرىسى ھەققىدە ھەرخىل قاراشلاردا بولغان. الله خالىسا بىز بۇنى ھەر بىر قاراشتىكىلەرنىڭ دەلىللىرى بىلەن تەپسىلى بايان قىلىپ ئۆتىمىز ۋە بۇنىڭ ئۈچۈن الله دىن ياردەم تەلەپ قىلىمىز: بىرىنچى، ئەر بىلەن ئەرنىڭ ئەۋرىتى. ئىككىنچى، ئايال بىلەن ئاياللىنىڭ ئەۋرىتى. ئۈچىنچى، ئەر بىلەن ئاياللىنىڭ ئەۋرىتى. تۆتىنچى، ئايال بىلەن ئەرنىڭ ئەۋرىتى.

ئەر بىلەن ئەرنىڭ ئەۋرىتىگە كەلسەك، ئۇ كىندىكتىن تىزغىچىلىكتۇر. بىر ئەر ئۈچۈن يەنە بىر ئەرنىڭ كىندىكى بىلەن تىزى ئارىسىغا قارىشى دۇرۇس ئەمەس. ئۇنىڭدىن باشقا يەرلىرىگە قاراش دۇرۇس بولىدۇ. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دەيدۇ: «ئەر ئەرنىڭ ئەۋرىتىگە، ئايال ئاياللىنىڭ ئەۋرىتىگە قارىمىسۇن!»[3]

كۆپچىلىك فىقھشۇناسلار ئەرنىڭ ئەۋرىتى كىندىكتىن تىزغىچە دەپ قارايدۇ. شۇنداقلا بۇ سەھىھ ھەدىسلەردە كۆرسىتىلگەن. ئىمام مالىك: «يوتا ئەۋرەت ئەمەس» دەيدۇ.

كۆپچىلىك فىقھشۇناسلارنىڭ قارىشىنى مۇنۇ ھەدىسلەر كۈچلەندۈرىدۇ. سۇپيا ئىگىلىرىدىن بىرى بولغان جەرھەد ئەسلەمى مۇنداق دەيدۇ: پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام

[1] ئىمام ئەھمەد مۇسنەدىدە رىۋايەت قىلغان.
[2] ئىمام بۇخارى ۋە مۇسلىم رىۋايەت قىلغان.
[3] ئىمام مۇسلىم، ئەھمەد، ئەبۇ داۋۇد ۋە تىرمىزى رىۋايەت قىلغان.

www.munber.org

بىزنىڭ قېشىمىزدا ئولتۇراتتى. مېنىڭ يوتام ئوچۇق ئىدى. ئۇ ماڭا: «يوتىنىڭ ئەۋرەت ئىكەنلىكىنى بىلمەمسەن؟» دېدى[1].

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئەلى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇغا: «يوتاڭنى ئوچۇق قويمىغىن» دېگەن[2]. يەنە بىر رىۋايەتتە: «يوتاڭنى ئوچۇق قويمىغىن، نە تىرىك ئادەمنىڭ، نە ئۆلۈك ئادەمنىڭ يوتىسىغىمۇ قارىمىغىن» دېگەن.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئىنساننى يالىڭاچ بولۇشتىن، ھەتتا ئۆزى بىلەن ھېچكىم يوق يەردىمۇ ئەۋرىتىنى ئېچىشتىن توسۇپ مۇنداق دېگەن: «يالىڭاچلىنىشتىن ساقلىنىڭلار، پەقەت ھاجەتخانىغا كىرگەندىن ۋە ئەر - خوتۇنى بىلەن بىرگە بولغاندىن باشقا ۋاقىتلاردا سىلەردىن ئايرىلماي، سىلەر بىلەن بىللە بولىدىغان مەخلۇقاتلار بار.»[3]

ئايال بىلەن ئايالنىڭ ئەۋرىتىگە كەلسەك، ئۇ ئەر بىلەن ئەرنىڭ ئەۋرىتىگە ئوخشاش بولىدۇ يەنى كىندىكتىن تىزغىچە بولىدۇ. بىر ئايال ئۈچۈن يەنە بىر ئايالنىڭ تىزى بىلەن كىندىكى ئارىسىدىن باشقا يەرلىرىگە قارىشى دۇرۇس بولىدۇ. ئەمما زىممى ئايال ياكى كاپىر ئايال بۇ ھۆكۈمدىن مۇستەسنا. ئۇنىڭ ھۆكمى خاس بولۇپ، الله خالىسا ئۇنى ئالدىمىزدا بايان قىلىپ ئۆتىمىز.

ئەرنىڭ ئايالغا نىسبەتەن ئەۋرىتىگە كەلسەك، بۇ بىرئاز تەپسىلى توختىلىشقا توغرا كېلىدىغان مەسىلىدۇر. ئەگەر ئەر ئايالنىڭ ئاتىسى، قېرىندىشى، تاغىسى قاتارلىقلارغا ئوخشاش مەھرەم ئەر بولسا، ئۇنىڭ ئەۋرىتى كىندىكتىن تىزغىچە بولىدۇ. ئەگەر ئەر نامەھرەم ئەر (يەنى يات ئەر) بولسا، ئۇنىڭ ئەۋرىتىمۇ كىندىكتىن تىزغىچە بولىدۇ.

ئەرنىڭ پۈتۈن بەدىنى ئەۋرەتتۇر، خوتۇن كىشىنىڭ ئۇنىڭغا قارىشى دۇرۇس بولمايدۇ. ئەر كىشىنىڭ نامەھرەم ئايالغا قارىشى ھارام بولغىنىدەك، خوتۇن كىشىنىڭمۇ نامەھرەم ئەرگە قارىشى ھارام بولىدۇ، دېگەن قاراشمۇ بار. توغرىسى ئالدىنقى قاراشتۇر.

ئەمما ئەر شۇ خوتۇننىڭ ئېرى بولسا، ئەرنىڭ ھېچقانداق يېرى ئەۋرەت ئەمەس. چۈنكى، الله تائالا مۇنداق دەيدۇ: ﴿(يەنى ئەۋرەتلىرىنى) پەقەت خوتۇنلىرىدىن، چۆرىلىرىدىن باشقىلاردىن ساقلىغۇچىلاردۇر (بۇلار بىلەن يېقىنچىلىق قىلغۇچىلار مالامەت قىلىنمايدۇ)﴾[4].

ئايالنىڭ ئەرلەرگە نىسبەتەن ئەۋرىتىگە كەلسەك، توغرىسى ئۇنىڭ پۈتۈن بەدىنى ئەۋرەتتۇر. ئۇ شافىئىي ۋە ھەنبەلى مەزھەبىدىكىلەرنىڭ قارىشىدۇر. ئىمام ئەھمەد (الله

---

[1] ئىمام ئەبۇ داۋۇد، تىرمىزى ۋە مالىك رىۋايەت قىلغان.
[2] ئىمام ئەبۇ داۋۇد ۋە ئىبنى ماجە رىۋايەت قىلغان.
[3] ئىمام تىرمىزى رىۋايەت قىلغان.
[4] سۈرە مۆئمىنۇن، 6 - ئايەت.

ئۇنىڭغا رەھمەت قىلسۇن!) بۇ ھەقتە توختىلىپ مۇنداق دېگەن: «خوتۇن كىشىنىڭ ھەممە يېرى، ھەتتا تىرنىقىمۇ ئەۋرەتتۇر.»[①]

ئىمام مالىك ۋە ئەبۇ ھەنىفە مۇنداق دەپ قارايدۇ: خوتۇن كىشىنىڭ يۈزى ۋە ئىككى ئالقىنىدىن باشقا ھەممە يېرى ئەۋرەتتۇر.

ھەر بىر قاراشتىكىلەرنىڭ دەلىللىرى بولۇپ، اﷲ تائالا خالىسا بىز ئۇنى تۆۋەندە قىسقىچە بايان قىلىپ ئۆتىمىز.

مالىكى ۋە ھەنەفىي مەزھىبىدىكىلەرنىڭ دەلىللىرى

مالىكى ۋە ھەنەفىي مەزھىبىدىكىلەر يۈز بىلەن ئىككى ئالقاننىڭ ئەۋرەت ئەمەسلىكىگە تۆۋەندىكىدەك دەلىل كەلتۈرىدۇ:

1 ـ اﷲ تائالا: ﴿تاشقى زىننەتلىرىدىن باشقا زىننەتلىرىنى ئاشكارىلىمىسۇن﴾ دېدى. بۇ ئايەت تاشقى زىننەتلەرنى يەنى ئېچىشقا ۋە ئاشكارىلاشقا موھتاج بولىدىغان زىننەتلەرنى مۇستەسنا قىلدى. ئۇ يۈز ۋە ئىككى ئالقاندىن ئىبارەت بولۇپ، بەزى ساھابىلار ۋە تابىئىنلارنىڭ شۇنداق دېگەنلىكى نەقىل قىلىنغان. سەئىد ئىبنى جۇبەير اﷲ تائالانىڭ: ﴿تاشقى زىننەتلىرىدىن باشقا زىننەتلىرى﴾ دېگەن سۆزى ھەققىدە توختىلىپ: ئۇ يۈز ۋە ئالقاندۇر دېدى. ئەتائمۇ بۇ ھەقتە توختىلىپ: ئۇ ئىككى ئالقان ۋە يۈزدۇر دېدى[②]. زەھھاكنىڭمۇ مۇشۇنداق دېگەنلىكى رىۋايەت قىلىنغان.

2 ـ ئۇلار ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھانىڭ مۇنۇ ھەدىسىنى دەلىل قىلىدۇ: ئەبۇ بەكرىنىڭ قىزى ئەسما پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ قېشىغا كىرىپ كەلدى. ئەسمانىڭ ئۇچىسىدا نېپىز كىيىم بار ئىدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام يۈزىنى ئۇنىڭدىن ئۆرىدى ۋە: «ئى ئەسما! قىزبالا ھەيز بېشىغا يەتسە، ئۇنىڭ بۇ ۋە بۇ يېرىدىن باشقا يېرى كۆرۈنۈپ قالسا بولمايدۇ» دەپ، يۈز بىلەن ئىككى ئالقانغا ئىشارەت قىلدى[③].

3 ـ ئۇلار مۇنداق دەيدۇ: «ئاياللىنىڭ يۈزى بىلەن ئىككى ئالقىنىنىڭ ئەۋرەت ئەمەسلىكىنى كۆرسىتىدىغان يەنە بىر دەلىل شۇكى، ئۇ ناماز ئوقۇغاندا يۈزى بىلەن ئىككى ئالقىنىنى ئاچىدۇ. ئۇ ئېھرام باغلىغاندىمۇ ھەم يۈزى بىلەن ئىككى ئالقىنىنى ئاچىدۇ. ئەگەر يۈز بىلەن ئالقان ئەۋرەت بولسا ئىدى، ئاياللىنىڭ يۈزى بىلەن ئالقىنىنى ئېچىشى دۇرۇس بولمىغان بولاتتى. چۈنكى، ئەۋرەتنى يېپىش ۋاجىپ بولۇپ، ئەگەر ئىنسان ئەۋرىتى ئوچۇق ھالەتتە ناماز ئوقۇسا، ئۇنىڭ نامىزى توغرا بولمايدۇ.

شافىئىي ۋە ھەنبەلى مەزھىبىدىكىلەرنىڭ دەلىللىرى

---

① ئىمام ئىبنى جەۋزىنىڭ «زادۇل مەسىر فىي ئىلمىتتەپسىر» ناملىق تەپسىرى، 6 ـ جىلد، 31 ـ بەت.
② ئىمام تەبەرىنىڭ «جامىئۇل بەيان» ناملىق تەپسىرى، 18 ـ جىلد، 118 ـ بەت.
③ ئىمام ئەبۇ داۋۇد رىۋايەت قىلغان. ئىمام قۇرتۇبىنىڭ «ئەلجامىئ لىئەھكامىل قۇرئان» ناملىق تەپسىرى، 12 ـ جىلد، 229 ـ بەت.

www.munber.org

شافىئىي ۋە ھەنبەلى مەزھىبىدىكىلەر يۈز بىلەن ئىككى ئالقاننىڭ ئەۋرەت ئىكەنلىكىگە قۇرئاندىن، سۈننەتتىن ۋە ئەقلى جەھەتتىن دەلىل كەلتۈرىدۇ:

1 ـ قۇرئاندىن كەلتۈرگەن دەلىلگە كەلسەك، اللہ تائالا: ﴿زىننەتلىرىنى ئاشكارىلىمىسۇن﴾ دېدى. بۇ ئايەت ئاياللارنىڭ زىننەتلىرىنى ئېچىشىنى ھارام قىلدى. زىننەت بولسا يارىتىلىش ۋە ياسىنىشتىن ئىبارەت ئىككى قىسىم بولىدۇ. يۈز يارىتىلىشتىكى زىننەت بولۇپ، ئۇ ئەسلى گۈزەللىكتۇر، شۇنداقلا ئۇ پىتنە قوزغاشنىڭ ۋە جەلب قىلىشنىڭ ئەسلى مەنبەسىدۇر. مەزكۇر ئايەت خوتۇن كىشىنى زىننەتلىرىنى ئېچىشتىن شەرتسىز توستى، ئۇنىڭ بىرەر ئەزاسىنى ياكى زىننەتلىرىنى نامەھرەم ئەرلەرنىڭ ئالدىدا ئېچىشنى ھارام قىلدى.

بۇ قاراشتىكىلەر اللہ تائالانىڭ: ﴿تاشقى زىننەتلىرىدىن باشقا زىننەتلىرى﴾ دېگەن سۆزىنى چۈشەندۈرۈپ: بۇ ئايەت خوتۇن كىشىنىڭ كۆكرىكىنى ياكى پاچىقىنى ياكى بەدىنىدىن بىرەر ئەزانى شامالنىڭ ئېچىۋاتقىنىغا ئوخشاش، مەقسەتلىك ۋە قەستەنلىك بولماستىن ئېچىلىپ قالغان ئەھۋالنى كۆرسىتىدۇ، دەيدۇ. بۇ چۈشەنچىگە ئاساسەن بۇ ئايەتنىڭ مەنىسى مۇنداق بولىدۇ: «ئاياللار زىننەتلىرىنى ھەرگىز ئاشكارىلىمىسۇن، ئۇلار زىننەتلىرىنى ئاشكارىلىسا جازاغا تارتىلىدۇ، پەقەت ئۇلارنىڭ زىننەتلىرى ئۆزلىكىدىن ئاشكارىلىنىپ، مەقسەتلىك ۋە قەستەنلىك بولماستىن ئېچىلىپ قالسا، ئۇلار جازاغا تارتىلمايدۇ. يۈز بىلەن ئالقانمۇ ئاشكارىلاش ھارام قىلىنغان زىننەتلەرنىڭ قاتارىدىندۇر.»

2 ـ سۈننەتتىن كەلتۈرگەن دەلىلگە كەلسەك، نامەھرەملەرگە قاراشنىڭ ھاراملىقىنى كۆرسىتىدىغان سەھىھ ھەدىسلەر خېلى كۆپ رىۋايەت قىلىنغان:

بىرىنچىسى، جەرىر ئىبنى ئابدۇللاھنىڭ ھەدىسى بولۇپ، ئۇ مۇنداق دەيدۇ: مەن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامدىن تۇيۇقسىز قاراپ قېلىش ھەققىدە سورىغان ئىدىم، ئۇ: «كۆزۈڭنى باشقا تەرەپكە بۇرىغىن» دېدى[1].

ئىككىنچىسى، ئەلى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇنىڭ ھەدىسى بولۇپ، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇنىڭغا مۇنداق دېگەن: «ئى ئەلى! بىر قارىغاندىن كېيىن ياندۇرۇپ قارىمىغىن، دەسلەپتىكى قاراش سېنىڭ ھەققىڭدۇر، كېيىنكىسى سېنىڭ ھەققىڭ ئەمەس.»[2]

ئۈچىنچىسى، خەسئەمىيىەنىڭ ھەدىسى بولۇپ، ئۇنى ئابدۇللاھ ئىبنى ئابباس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇما رىۋايەت قىلغان، ئۇنىڭدا مۇنداق دېيىلىدۇ: ۋىدالىشىش ھەججىدە قۇربان ھېيت كۈنى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام فەزل ئىبنى ئابباسنى ئارقىسىغا مىندۈرۈۋالغان بولۇپ، فەزل بولسا يۈزى ئاق، چېچى چىرايلىق ئادەم ئىدى. خەسئەم قەبىلىسىدىن بىر ئايال پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ئالدىغا فەتۋا سورىغىلى كەلدى.

---

[1] ئىمام مۇسلىم ۋە ئەھمەد رىۋايەت قىلغان.
[2] ئىمام ئەھمەد ۋە ئەبۇ داۋۇد رىۋايەت قىلغان.

پەزل ئۇ ئايالغا قاراشقا باشلىدى. ئۇ ئايالمۇ پەزلگە قارىدى. شۇنىڭ بىلەن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام پەزلنىڭ يۈزىنى باشقا تەرەپكە تولغاپ قويدى...»[1]

بۇ دەلىللەرنىڭ ھەممىسى نامەھرەم ئاياللارغا قاراشنىڭ ھاراملىقىنى كۆرسىتىدۇ. يۈزگە قاراشقا بولمايدىغانلىقىدا ھېچ شەك يوق. شۇڭا ئۇ ئەۋرەتتۇر.

تۆتىنچىسى، ئۇلار يەنە اللە تائالانىڭ مۇنۇ سۆزىنى دەلىل قىلىدۇ: ﴿سىلەر پەيغەمبەرنىڭ ئاياللىرىدىن بىر نەرسە سوراپ (ئالماقچى) بولساڭلار، پەردە ئارقىسىدىن سوراپ ئېلىڭلار﴾[2]. بۇ ئايەت ھەققەتەن نامەھرەم ئاياللارغا قاراشنىڭ دۇرۇس بولمايدىغانلىقىنى ئوچۇق كۆرسىتىدۇ. گەرچە بۇ ئايەت پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ئاياللىرى ھەققىدە نازىل بولغان بولسىمۇ، ئۇلارغا قىياس قىلىش قائىدىسىگە ئاساسەن ئۇنىڭ ھۆكمى ئۇلاردىن باشقا ئاياللارنىمۇ ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ. چۈنكى، بۇ ئايەتنىڭ ھۆكمىدىكى سەۋەب خوتۇن كىشىنىڭ پۈتۈن بەدىنىنىڭ ئەۋرەت بولغانلىقى ئۈچۈندۇر.

3 ـ ئەقلى جەھەتتىن كەلتۈرگەن دەلىلگە كەلسەك، خوتۇن كىشىگە قاراش پىتنىگە سەۋەب بولۇپ قېلىشتىن قورققانلىق ئۈچۈن دۇرۇس ئەمەس. يۈزگە قاراشنىڭ پىتنىسى پۈتقا، چاچقا ۋە پاچاققا قاراشنىڭ پىتنىسىدىن تېخىمۇ چوڭ بولىدۇ. چاچقا ۋە پاچاققا قاراش ئىختىلاپسىز ھارام بولغان ئىكەن، يۈزگە قاراش ئەلۋەتتە ھارام بولىدۇ. چۈنكى، يۈز بولسا، پىتنىنىڭ مەنبەسى ۋە خەتەر تۇغدۇرۇش ئىمكانى بولغان ئەسلىدىنلا گۈزەل جايدۇر. بىر شائىر مۇنداق دەيدۇ:

قاراشتۇر ھەممە ۋەقەلەرنىڭ باشلىنىشى،
كىچىككىنە ئۇچقۇندۇر ئوت ئاپىتىنىڭ چىقىشى.

مەن مۇنداق دەپ قارايمەن: شافىئىي ۋە ھەنبەلى مەزھىبىدىكىلەرنىڭ قارىشىغا ئاساسەن چۈشەندۈرۈلگەن بۇ ئايەتنى تونۇپ يەتتىڭكى، ئۇنىڭدا يۈزنىڭ ئەۋرەت ئەمەسلىكىنى كۆرسىتىدىغان دەلىل يوق. ئەمما ئەسمانىڭ: «قىزبالا ھەيز يېشىغا يەتسە...» دېگەن ھەدىسىگە كەلسەك، ئۇنىڭ سەنىدىدە ئۈزۈكلۈك يۈز بەرگەن، رىۋايەتچىلىرىنىڭ بەزىلىرى ئاجىز بولۇپ، تەنقىدى سۆز قىلىنغان بىر ھەدىستۇر، ئۇنى ئىمام ئەبۇ داۋۇد ئۆزىنىڭ سۈنەنىدە رىۋايەت قىلغان. ئىمام ئەبۇ داۋۇد مۇنداق دەيدۇ: «بۇ ھەدىسنى ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھادىن خالىد ئىبنى دۇرەيك رىۋايەت قىلغان بولۇپ، ئۇ ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھا بىلەن زاماندىش ئەمەس. بۇ ھەدىسنىڭ سەنىدىدە ئەبۇ ئابدۇراھمان سەئىد ئىبنى بەشىر بەسرى دېگەن ئادەم بولۇپ، بىرقانچە ئادەم ئۇنىڭ ھەققىدە تەنقىدى سۆز قىلغان.»[3]

[1] ئىمام بۇخارى ۋە مۇسلىم رىۋايەت قىلغان.
[2] سۈرە ئەھزاب، 53 ـ ئايەتنىڭ بىر قىسمى.
[3] «مۇختەسەرۇ سۈنەنى ئەبى داۋۇد» ناملىق كىتاب، 6 ـ جىلد، 58 ـ بەت.

www.munber.org

ئىمام ئەبۇ داۋۇد بۇ ھەدىس ھەققىدە مۇشۇنداق دېگەن ۋە بۇ ھەدىسنى ئۇنىڭدىن باشقا بىرى رىۋايەت قىلمىغان تۇرسا، ئۇنىڭ دەلىل بولۇشقا قانداقمۇ سالاھىيىتى توشىدۇ؟ بۇ ھەدىسنى سەھىھ ھەدىس دەپ قارىغاندىمۇ، ھىجاب ئايىتى نازىل بولۇشتىن ئىلگىرى بولغان، ئاندىن ھىجاب ئايىتى بىلەن ئەمەلدىن قالدۇرۇلغان ئىش بولۇشى ئېھتىمالغا يېقىندۇر. ياكى بولمىسا ئۇ، توي قىلىش تەلىۋىنى قوبۇل قىلغۇچى، گۇۋاھلىق بەرگۈچى ۋە قازىغا ئوخشاش بىرەر سەۋەب تۈپەيلى يۈز بىلەن ئىككى ئالقانغا قاراشقا قارىتىلغان بولۇشى مۇمكىن.

ئىمام ئىبنى جەۋزى (الله ئۇنىڭغا رەھمەت قىلسۇن!) مۇنداق دەيدۇ: «بۇ ھۆكۈم نامەھرەم ئاياللارغا سەۋەبسىز قاراشنىڭ ھاراملىقىنى ئىپادىلەيدۇ. بىرەر خوتۇننى نىكاھىغا ئالماقچى ياكى ئۇ خوتۇنغا قارشى گۇۋاھلىق بەرمەكچى بولغانغا ئوخشاش بىرەر سەۋەب بولسا، ئۇ ئەر ھەر ئىككىلى ھالەتتە خۇسۇسەن ئۇ خوتۇننىڭ يۈزىگە قارايدۇ. ئەمما سەۋەبسىزلا ئۇنىڭغا قاراش مەيلى شەھۋانىي نىيەتتە بولسۇن ياكى باشقا نىيەتتە بولسۇن، مەيلى ئۇنىڭ يۈزىگە، ئىككى ئالقىنىغا ۋە بەدىنىنىڭ باشقا ئەزالىرىغا قاراش بولسۇن، ئوخشاشلا دۇرۇس ئەمەس. ئەگەر نېمىشقا ئۇنىڭ يۈزىنى ئېچىش بىلەن ناماز بۇزۇلمايدۇ؟ دېيىلسە، ئۇنىڭغا مۇنداق جاۋاب بېرىلىدۇ: نامازدا يۈزنى يېپىش جاپالىق ئىشتۇر، شۇڭا ئەپۇ قىلىندى.»[1]

مەن مۇنداق دەپ قارايمەن: يۈز بىلەن ئىككى ئالقان ئەۋرەت ئەمەس، دېگەن ئىماملار يۈز بىلەن ئالقاندا زىننەت بۇيۇملىرىنىڭ بولماسلىقىنى ۋە پىتنىنىڭ بولۇپ قالماسلىقىنى شەرت قىلىدۇ. ئەمما بىزنىڭ زامانىمىزدىكىگە ئوخشاش ئاياللار ياسىنىش مەقسىتىدە يۈزلىرىنى ۋە ئالقانلىرىنى ئۇپا ـ ئەڭلىكلەر بىلەن بوياپ، كوچىلاردا ئەرلەرنىڭ ئالدىدا ئۇنى ئاشكارىلىسا، بۇنى پۈتۈن ئىماملارنىڭ ھارام دەيدىغانلىقىدا ھېچ شەك يوق. بەزى ئىماملارنىڭ: يۈز بىلەن ئىككى ئالقان ئەۋرەت ئەمەس دېگەن قارىشى يۈز بىلەن ئالقاننى ئېچىش ۋاجىپ ياكى سۈننەت، ئۇنى يېپىش بىدئەت دېگەنلىكتىن دېرەك بەرمەيدۇ. مۇسۇلمان ئادەم مۇنداق سۆزنى ھەرگىز قىلمايدۇ. ئۇ پەقەت زۆرۈرىيەت بولۇپ قالغاندا، يەنە كېلىپ پىتنىدىن ئەمىن بولۇش شەرتى بىلەن يۈز ۋە ئالقاننى ئېچىشقا بولىدۇ، دېگەن مەنىنىلا بىلدۈرىدۇ.

شەيتاننىڭ ياردەمچىلىرى كۆپىيىپ كەتكەن، ھەممىلا يەرنى بۇزۇقچىلىق ۋە پىتنە ـ پاسات قاپلاپ كەتكەن بۈگۈنكى زاماندا نە ئۆلىمالاردىن، نە ئەقىللىق كىشىلەردىن ھېچكىم يۈزنى ئېچىشنى دۇرۇس دەپ قارىمايدۇ. ئىسلام ئۈممىتى ئىچىدە، بولۇپمۇ ئاياللارنىڭ ئارىسىدا ئەجنەبى ئاياللارنى دوراش كېسەللىنىڭ يامراپ كەتكەنلىكىنى، بۇ ۋابانىڭ ئەۋج ئېلىپ كېتىۋاتقانلىقىنى كۆرگەن ئادەم يۈزنى ئېچىشنىڭ ھاراملىقىنى كېسىپ ئېيتىدۇ. چۈنكى، بۇ زامان يۈزنى ئېچىشتىن كېلىدىغان پىتنە ـ پاسات ناھايىتى ئېنىق، بۇزۇقچىلىق رىئاللىققا ئايلانغان، يامان ئىشقا دەۋەت قىلىدىغانلار تولۇپ تاشقان بىر

[1] ئىمام ئىبنى جەۋزىنىڭ «زادۇل مەسىر فىي ئىلمىتتەپسىر» ناملىق تەپسىرى، 6 ـ جىلد، 31 ـ بەت.

زاماندۇر. بىز ھازىر تەرەققىي قىلغان، گۈزەل ئەدەپ ـ ئەخلاقلارنى ئۆزىگە ئۆزلەشتۈرۈپ تەربىيەلەنگەن، اللە تائالانىڭ: ﴿مۆمىن ئەرلەرگە ئېيتقىنكى، (نامەھرەملەرگە) تىكىلىپ قارىمىسۇن﴾ دېگەنگە ئوخشاش سۆزلىرىنى ۋە پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ: «كۆزۈڭنى باشقا تەرەپكە بۇرىغىن» دېگەنگە ئوخشاش سۆزلىرىنى بىرلىپ تىخشايدىغان جەمئىيەتنى تاپالمايمىز. شۇڭا بۇ زاماندا ئېھتىيات يولىنى تۇتۇش ۋاجىپتۇر. اللە ئۆزى خالىغان كىشىنى توغرا يولغا باشلايدۇ.

ئۈچىنچى ھۆكۈم

ئاشكارىلاش ھارام بولغان زىننەتلەر قايسىلار؟

اللە تائالانىڭ: ﴿زىننەتلىرىنى ئاشكارىلىمىسۇن﴾ دېگەن سۆزى خوتۇن كىشىنىڭ پۈتۈننىڭ يۈز بىرىپ قىلىشىدىن قورقۇپ نامەھرەم ئەرلەرنىڭ ئالدىدا زىننەتلىرىنى ئاشكارىلىماسلىقنى كۆرسىتىدۇ. زىننەت ئەسلىدە خوتۇن كىشى ياسىنىش ۋە گۈزەللىشىش ئۈچۈن ئىشلىتىدىغان كىيىم ـ كېچەكلەر، زىبۇزىننەت بۇيۇملىرى، چاچنى بوياش ۋە باشقا ھەر تۈرلۈك ياسىنىش بۇيۇملىرىنىڭ ھەممىسىنى بىلدۈرىدىغان ئىسىمدۇر. بەزىدە ئۇ سۆز بەدەن ئەزالىرىدىمۇ ئامىباب ۋە كەڭ مەنىنى ئىپادىلەش ئۈچۈن ئىشلىتىلىدۇ. زىننەت يارىتىلىش، ياسىنىش، تاشقى ۋە ئىچكى دەپ ئۈچ تۈرگە بۆلۈنىدۇ. رەڭگى گۈزەل، قامىتى كېلىشكەن، كۆزلىرى چوڭ بولۇشتەك، اللە تائالا چىرايلىق قىلىپ ياراتقان ئەزالارمۇ زىننەت دېيىلىدۇ.

بەزىلەر چىرايلىق يارىتىلغان ئەزانى ئىپادىلەش ئۈچۈن زىننەت دېگەن ئىسىمنى ئىشلىتىشنى رەت قىلىدۇ. چۈنكى، ئۇلارنىڭ قارىشىدا يارىتىلغان ئەزانى زىننەت، دېگىلى بولمايدۇ. زىننەت دېگەن پەقەت سۈرمە تارتىش، چاچنى بوياش ۋە باشقىلارغا ئوخشاش ياسىنىپ گۈزەللىشىشنى زىننەت دېگىلى بولىدۇ.

توغرىسى شۇكى، يارىتىلىشىمۇ زىننەتكە كىرىدۇ. يۈز ئەسلىدىنلا چىرايلىق، يارىتىلىشتىلا گۈزەل يارىتىلغان بولۇپ، يۈز بىلەن چىرايلىق ۋە سەتلىكنى بىلگىلى بولىدۇ. اللە تائالا مۇنداق دەيدۇ: ﴿لېچەكلىرى بىلەن كۆكرەكلىرىنى ياپسۇن﴾. باشقا لېچەك ئارتىپ يۈزگە ۋە كۆكرەككە چۈشۈرۈش پەقەت بۇ ئەزالارنى كۆرۈنۈپ قېلىشتىن توسۇشتۇر. مانا بۇ زىننەتنىڭ چىرايلىق يارىتىلغان ئەزاغىمۇ شامىل ئىكەنلىكىنى كۆرسىتىدۇ. چۈنكى، اللە تائالا ئاياللارغا چىرايلىق قىلىپ ياراتقان يەرلىرىنى يېپىشنى ۋاجىپ قىلىپ، ئۇلارنى ئۆزلىرىنىڭ چىرايلىق جايلىرىنى ئاشكارىلىشىنى مەنئى قىلدى.

زىننەت يارىتىلىشتىن باشقا نەرسىگە ئىشلىتىلىدۇ، دېگەنلەر مۇنداق دەيدۇ: «اللە تائالا مەزكۇر ئايەتتە زىننەتنى تىلغا ئالدى، ھەممىگە مەلۇمكى، بۇ زىننەت ئاياللارنىڭ ئەزالىرىدىن ئايرىم بولغان زىننەتنىڭ ئۆزىنى كۆرسەتمەيدۇ، ئەگەر خوتۇن كىشى زىننەت بۇيۇملىرى، كىيىم ـ كېچەك، ھالقا، بولاپكا قاتارلىق نەرسىلەرنى ئىشلەتمىسە، ئۇ نەرسىلەرگە قاراش ھارام ئەمەس، اللە تائالا پەقەت ئۇ نەرسىلەرگە خوتۇن كىشىنىڭ

www.munber.org

بەدىنىگە چاپلىشىپ تۇرغان ھالىتىدە قاراشنى ھارام قىلدى. بۇ خوتۇن كىشىنىڭ ئەزالىرىغا قاراشنىڭ تېخىمۇ ھارام ئىكەنلىكىنى ئىپادىلەيدۇ.»

گەرچە ئۇلار يارىتىلغان ئەزانىڭ زىننەت ئىكەنلىكىنى ئېتىراپ قىلمىسىمۇ، لېكىن ئۇلار خوتۇن كىشىنىڭ بەدىنىگە ۋە ئەزالىرىغا قاراشنىڭ ھاراملىقىدا ئىتتىپاقلىققا ئىگە. شۇڭا بەدەندىن زىننەت بۇيۇملىرىنىڭ ئورۇنلىرىنى ۋە جايلىرىنى ئاشكارىلاشنىڭ مەنئى قىلىنىشى تېخىمۇ ئەۋزەلدۇر.

تاشقى زىننەتكە كەلسەك، ئابدۇللاھ ئىبنى مەسئۇر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دەيدۇ: «تاشقى زىننەت كىيىم ـ كېچەكتۇر.»[1]

مۇجاھىد مۇنداق دەيدۇ: «ئۇ سۈرمە تارتىش، ئۈزۈك سېلىش، چاچنى بوياش قاتارلىقلاردۇر.»

سەئىد ئىبنى جۇبەير مۇنداق دەيدۇ: «ئۇ يۈز بىلەن ئىككى ئالقاندۇر.» بۇ ھەقتە فىقھىشۇناسلارنىڭ قاراشلىرىنى يۇقىرىدا بايان قىلىپ ئۆتتۇق.

ئىبنى ئەتىييە مۇنداق دەيدۇ: «مەزكۇر ئايەتنىڭ لەۋزىلىرىگە ئاساسەن مېنىڭ چۈشەنگىنىم شۇكى، خوتۇن كىشى ھېچ يېرىنى ئاچماسلىقى، پۈتۈن زىننەتلىرىنى يوشۇرۇش ئۈچۈن تىرىششقا بۇيرۇلدى. تاشقى زىننەتلەر بولسا مۇستەسنا قىلىنغان ھۆكۈم بولۇپ، چوقۇم قىلمىسا بولمايدىغان زۆرۈر ھەرىكەت تۈپەيلىدىن ياكى ئۆزىنى تۈزەش جەريانىدا ۋە شۇنىڭغا ئوخشاش ئاياللارغا زۆرۈر بولۇپ قالغان ئىشلاردا ئۇلارنىڭ ﴿تاشقى زىننەتلىرى﴾ ئېچىلىپ قالسا، ئەپۇ قىلىنىدۇ.»[2]

ئىچكى زىننەتكە كەلسەك. الله تائالا ﴿(تاشقى زىننەتلىرىدىن باشقا) زىننەتلىرىنى ئەرلىرىدىن... باشقا كىشىلەرگە كۆرسەتمىسۇن﴾ دېگەن بۇ ئايەتتە ئاتىغان كىشىلەردىن باشقا كىشىلەرگە كۆرسىتىش دۇرۇس ئەمەس. بۇ كىشىلەر ئۇلارنىڭ ئەرلىرى ۋە ئۇلارغا مەھرەم بولىدىغان ئەرلەر بولۇپ، ئالدىمىزدا ئۇنى تەپسىلى بايان قىلىپ ئۆتىمىز.

جاھىلىيەت دەۋرىنىڭ ئاياللىرى لېچەكلىرىنى ئارقا تەرەپلىرىدىن چېگەتتى. ئۇلارنىڭ كۆكرەكلىرى ۋە مەيدىلىرى ئوچۇق قالاتتى. شۇڭا مۇسۇلمان ئاياللار لېچەكلىرىنى ئالدى تەرەپتىن چېگىپ، بويۇنلىرىنى، كۆكرەكلىرىنى، چاچلىرىنى، باشلىرىدىكى زىننەت بۇيۇملىرىنى، قۇلاقلىرىدىكى ئالتۇن ـ جابدۇقلارنى ۋە بويۇنلىرىدىكى بۇلاپكىلارنى يېپىشقا بۇيرۇلدى. ئۇ الله تائالانىڭ: ﴿لېچەكلىرى بىلەن كۆكرەكلىرىنى ياپسۇن...﴾ دېگەن سۆزىدىن ئىبارەتتۇر.

تۆتىنچى ھۆكۈم

خوتۇن كىشى زىننەتلىرىنى ئاشكارىلىيالايدىغان مەھرەم ئەرلەر كىملەر؟

---

[1] ئىمام قۇرتۇبىنىڭ «ئەلجامىئ لىئەھكامىل قۇرئان» ناملىق تەپسىرى، 12 ـ جىلد، 228 ـ بەت.
[2] ئىمام قۇرتۇبىنىڭ «ئەلجامىئ لىئەھكامىل قۇرئان» ناملىق تەپسىرى، 12 ـ جىلد، 229 ـ بەت.

قۇرئان كەرىم خوتۇن كىشىنى ئەرلەرنىڭ ئالدىدا زىننەتلىرىنى ئاشكارىلاشنى مەنئى قىلدى، ئاندىن بۇ ئەرلەردىن بىر قىسىم ئەرلەرنى مۇستەسنا قىلغان بولۇپ، شۇ ئاياللارنىڭ ئەرلىرىدىن باشقىلىرىنىڭ ھەممىسى مەھرەملەر (يەنى نىكاھ چۈشمەيدىغان ئەرلەر) دۇر. ئۇلارنىڭ بۇ ئەرلەرگە زىننەتلىرىنى ئاشكارىلاشنىڭ دۇرۇسلىقىدىكى سەۋەب شۇكى، ئۇلار بىر ـ بىرىنىڭ يانلىرىغا كۆپ كىرىپ چىقىدۇ، ئارىلىشىپ ياشايدۇ، ئۆزئارا مۇئامىلە قىلىدۇ، تۇغقانلىق سەۋەبىدىن بىر ـ بىرىگە قارايدۇ، يامان ئىشنىڭ كېلىپ چىقىشىدىن ئەمىن بولغىلى بولىدۇ. بۇ ئەرلەر تۆۋەندىكىلەردىن ئىبارەتتۇر:

1 ـ ئەرلىرى بولۇپ، ئۇلارغا ئۆز ئاياللىرىنىڭ پۈتۈن بەدىنىگە قاراش، ھالال بولغان ھەممە تۈرلۈك ئىشلار بىلەن ئۇلاردىن ھۇزۇرلىنىش دۇرۇستۇر.

ئىمام قۇرتۇبى مۇنداق دەيدۇ: «ئەر ئۈچۈن خوتۇنىنىڭ زىننەتلىرىگە ۋە ئۇنىڭ بەدىنىدىكى ھالال بولغان ھەممە يەرگە قاراپ لەززەتلىنىش ۋە ھۇزۇرلىنىش دۇرۇستۇر. مۇشۇ مەنە كۆزدە تۇتۇلغانلىقى ئۈچۈن ئايەتتە ئەرلىرى ھەممىدىن بۇرۇن تىلغا ئېلىنغان.»[1]

2 ـ ئاتىلىرىدۇر، چۈنكى، الله تائالا: ﴿ئاتىلىرىدىن﴾ دېدى. بۇنىڭ ئىچىگە مەيلى ئاتا تەرەپتىن بولسۇن، مەيلى ئانا تەرەپتىن بولسۇن، چوڭ دادىلىرىمۇ كىرىدۇ.

3 ـ ئەرلىرىنىڭ ئاتىلىرىدۇر، چۈنكى، الله تائالا: ﴿يا قېيىن ئاتىلىرىدىن﴾ دېدى.

4 ـ ئۆزلىرىنىڭ ئوغۇللىرى ۋە ئەرلىرىنىڭ ئوغۇللىرىدۇر، چۈنكى، الله تائالا: ﴿يا ئوغۇللىرىدىن، يا ئەرلىرىنىڭ ئوغۇللىرىدىن﴾ دېدى. بۇنىڭغا پەرزەنتلىرىنىڭ ئوغۇللىرىمۇ، گەرچە ئۇلار بىر ئەۋلاد تۆۋەن بولسىمۇ، كىرىدۇ.

5 ـ ئۆز قېرىنداشلىرىدۇر، چۈنكى، الله تائالا: ﴿يا ئۆز قېرىنداشلىرىدىن﴾ دېدى. ئۇلار مەيلى بىر قورساقتىن چىققان قېرىنداشلار بولسۇن، مەيلى ئاتا بىر ئانا باشقا ياكى ئانا بىر ئاتا باشقا قېرىنداشلار بولسۇن ئوخشاشتۇر.

6 ـ ئۆز قېرىنداشلىرىنىڭ، شۇنداقلا ھەمشىرىلىرىنىڭ ئوغۇللىرىدۇر، چۈنكى، الله تائالا: ﴿يا قېرىنداشلىرىنىڭ ئوغۇللىرىدىن، يا ھەمشىرىلىرىنىڭ ئوغۇللىرىدىن﴾ دېدى. ھەمشىرىلىرىنىڭ ئوغۇللىرىمۇ قېرىنداشلىرىنىڭ ئوغۇللىرىنىڭ ھۆكمىدە بولىدۇ.

يۇقىرىدىكىلەرنىڭ ھەممىسى مەھرەملەردۇر.

ئەسكەرتىش: مەزكۇر ئايەتتە تاغىلار تىلغان ئېلىنمىدى، ھالبۇكى، ئۇلارمۇ مەھرەملەردۇر. شۇنداقلا ئېمىلداشلىقتىن بولغان مەھرەملەرمۇ تىلغا ئېلىنمىدى. فىقھشۇناسلار ئۇلارنىڭ ھۆكمىنىڭ ئايەتتە تىلغا ئېلىنغان مەھرەملەرنىڭ ھۆكمىگە ئوخشاش بولىدىغانلىقىغا بىرلىككە كەلگەن. ئەمما تاغىلارنىڭ تىلغا ئېلىنمىغانلىقىغا

[1] ئىمام قۇرتۇبىنىڭ «ئەلجامىئ لىئەھكامىل قۇرئان» ناملىق تەپسىرى، 12 ـ جىلد، 231 ـ بەت.

www.munber.org

كەلسەك، بۇنىڭدىكى سىر شۇكى، ئۇلار ئاتىلارنىڭ ئورنىدىدۇر. ئاتىلارنى تىلغا ئېلىش تاغىلار ئۈچۈن كۇپايىدۇر. ئېمىلداشلىقتىن بولغان مەھرەملەرنى تىلغا ئالماسلىققا كەلسەك، ئۇنى «نەسەبتىن هارام بولغان نەرسە ئېمىلداشلىقتىنمۇ هارام بولىدۇ» دېگەن ھەدىسنىڭ بايان قىلىشى يېتەرلىكتۇر.

مەزكۇر ئايەت مۇستەسنا قىلغان قالغان كىشىلەرگە كەلسەك، ئۇلار ئاياللار، چۆرىلەر، خوتۇنلارغا ھاجىتى يوق خىزمەتچىلەر ۋە كىچىك باللار بولۇپ، بۇ تۆردىكى كىشىلەرنىڭ ھەممىسىنى ئۇلارغا ئالاقدار ھۆكۈملەرنى بايان قىلىش بىلەن بىرلىكتە ئوچۇق بايان قىلىپ ئۆتىمىز.

بەشىنچى ھۆكۈم

مۇسۇلمان ئايالنىڭ ئۆزىنى كاپىر ئايالنىڭ ئالدىدا ئېچىشى دۇرۇسمۇ؟

فىقھشۇناسلار الله تائالانىڭ: ﴿يا ئاياللاردىن﴾ دېگەن سۆزىنىڭ نېمە مەنىنى ئىپادىلەيدىغانلىقى ھەققىدە مۇنداق كۆز قاراشلارغا كەلگەن. بەزىلەر: ئۇ دىنداش مۇسۇلمان ئاياللارنى كۆرسىتىدۇ، دەپ قارايدۇ. بۇ كۆپ ساندىكى سەلەف ئۆلىمالىرىنىڭ قارىشىدۇر[1].

ئىمام قۇرتۇبى تەپسىرىدە مۇنداق دەيدۇ: «الله تائالانىڭ: ﴿يا ئاياللاردىن﴾ دېگەن سۆزى مۇسۇلمان ئاياللارنى كۆرسىتىدۇ. مۇشرىكلارنىڭ، زىممىلارنىڭ ۋە كاپىرلارنىڭ ئاياللىرى بۇ ھۆكۈمدىن چىقىپ كېتىدۇ. شۇڭا مۆمىن ئايالنىڭ بەدىنىدىن بىرەر ئەزانى مۇشرىك ئايالنىڭ ئالدىدا ئېچىشى دۇرۇس ئەمەس. لېكىن كاپىر ئايال مۆمىن ئايالنىڭ دېدىكى بولسا، بۇ ۋاقىتتا دۇرۇس بولىدۇ. بەزى ئۆلىمالار خرىستىئان ئايالنىڭ مۇسۇلمان ئايالنى سۆيۈپ قويىشىنى ياكى ئۇنىڭ ئەۋرىتىگە قارىشىنى يامان كۆرگەن. ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ ئەبۇ ئۇبەيدە ئىبنى جەرراھقا خەت يېزىپ: ئاڭلىشىمچە زىممىلارنىڭ ئاياللىرى مۇسۇلمان ئاياللار بىلەن بىرلىكتە مۇنچىغا كىرىدىكەن. بۇنى دەرھال مەنئى قىلغىن ۋە ئارىلىقنى توسقىن. زىممى ئايالنىڭ مۇسۇلمان ئايالنىڭ يالىڭاچ يېرىنى كۆرىشى دۇرۇس ئەمەس، دېگەن. بۇ خەت يېتىپ كەلگەن ھامان ئەبۇ ئۇبەيدە الله قا قاتتىق ئىلتىجا قىلىپ: قايسى بىر خوتۇن ئۆزرىسىز ھالدا، پەقەت يۈزىنى ئاقارتىش ئۈچۈنلا مۇنچىغا كىرسە، الله ئۇنىڭ يۈزىنى يۈزلەر ئاقىرىدىغان كۈندە قارا قىلغۇەتسۇن! دەپ دۇئا قىلغان.»[2]

ئابدۇللاھ ئىبنى ئابباس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇما مۇنداق دەيدۇ: «يەھۇدىي ئايالنىڭ ياكى خرىستىئان ئايالنىڭ مۇسۇلمان ئايالنى ئېرىگە سۆپەتلەپ بەرمەسلىكى ئۈچۈن ئۇنى كۆرىشى دۇرۇس بولمايدۇ.»[3]

---

[1] ئىمام فەخرۇددىن رازىنىڭ «ئەتتەپسىر ئەلكەبىر» ناملىق تەپسىرى، 23 ـ جىلد، 207 ـ بەت.
[2] ئىمام قۇرتۇبىنىڭ «ئەلجامىئ لىئەھكامىل قۇرئان» ناملىق تەپسىرى، 12 ـ جىلد، 233 ـ بەت.
[3] ئىمام قۇرتۇبىنىڭ «ئەلجامىئ لىئەھكامىل قۇرئان» ناملىق تەپسىرى، 12 ـ جىلد، 233 ـ بەت.

بەزى ئۆلىمالار مۇنداق دەيدۇ: اللە تائالانىڭ: ﴿يا ئايالالاردىن﴾ دېگەن سۆزى پۈتۈن ئايالالارنى كۆرسىتىدۇ. شۇڭا ئۇنىڭغا مۇسۇلمان ئايالمۇ، كاپىر ئايالمۇ كىرىدۇ.»

ئىمام ئەلۇسى مۇنداق دەيدۇ: «ئىمام فەخرۇددىن رازى كاپىر ئايالمۇ مۇسۇلمان ئايالغا ئوخشاش دەپ قارايدۇ. ئۇ: مېنىڭ قارىشىم شۇكى، كاپىر ئايالمۇ مۇسۇلمان ئايالغا ئوخشاشتۇر، اللە تائالانىڭ: ﴿يا ئايالالاردىن﴾ دېگەن سۆزى پۈتۈن ئايالالارنى كۆرسىتىدۇ. سەلەف ئۆلىمالىرىنىڭ مۇسۇلمان ئايال ئۆزىنى كاپىر ئايالغا كۆرسەتمەسلىكى لازىم دېگەن قارىشى بولسا مۇستەھەب (يەنى ياخشى) ئىكەنلىكىنى بىلدۈرىدۇ، دەيدۇ. ئۇ يەنە ئۆزىنىڭ قارىشىنى تەكىتلەپ: بۇ قاراش بۈگۈنكى كۈندە كىشىلەرگە ئەڭ مۇناسىپ كېلىدۇ، چۈنكى، مۇسۇلمان ئاياللىرىنىڭ زىممى ئايالالاردىن پەردىلىنىشى مۇمكىن بولمىغىلى تاس قالدىغان بىر ئىشتۇر دەيدۇ.»[1]

ئىمام ئىبنۇل ئەرەبى مۇنداق دەيدۇ: «مېنىڭچە توغرا قاراش شۇكى، مەزكۇر ئايەت پۈتۈن ئايالالارنى كۆرسىتىدۇ. ئۇنىڭدىكى ئالماش يۇقىرىدىكى سۆزلەرگە ئەگەشتۇرۇلۇپ كەلگەن. ئۇ ئايەتتە 25 ئالماش بولۇپ، قۇرئان كەرىمدە ئۇنىڭغا ئوخشاش ئالماش كۆپ تىلغا ئېلىنغان يەنە بىر ئايەت يوق.»[2]

ئۇستاز ئەبۇ ئەئلا مەۋدۇدى مۇنداق دەيدۇ: «بۇ يەردە شۇنى ئەسكەرتىپ ئۆتۈش كېرەككى، اللە تائالا ئايەتتە «ئەۋنىنىسائى» دېمىدى. ئەگەر ئۇ شۇنداق دېگەن بولسا ئىدى، مۇسۇلمان ئايالنىڭ ئەۋرىتىنى ۋە زىنىنەتلىرىنى مۇسۇلمان ئايالالارغا، كاپىر ئايالالارغا، ياخشى ئايالالارغا، پاسىق ئايالالارغا، قىسقىسى ھەممە تۈرلۈك ئايالالارغا ئاشكارىلىشى دۇرۇس بولاتتى. لېكىن اللە تائالا ئايەتتە: ﴿نِسَائِهِنَّ﴾ (نىسائىھىننە) دېدى. بۇ سۆزنىڭ مەنىسى: مۇسۇلمان، ھۆر ئايالنىڭ ئۆز زىنىنىتىنى ئاشكارىلىشىنىڭ خاس دائىرە ئىچىدە بەلگىلەنگەنلىكىنى كۆرسىتىدۇ. ئەمما بۇ خاس دائىرە نېمىنى كۆرسىتىدۇ؟ دېگەن مەسىلە ھەققىدە فىقھشۇناسلار ۋە تەپسىرشۇناسلار ئوخشىمىغان قاراشلارغا كەلگەن.

ئۇلاردىن بىر قىسىم كىشىلەر: بۇ ئايەت پەقەت مۇسۇلمان ئايالالارنىلا كۆرسىتىدۇ، دەيدۇ. ئىبنى ئابباس، مۇجاھىد ۋە ئىبنى جۇرەيج قاتارلىقلارمۇ بۇ ئايەت ھەققىدە مۇشۇنداق قارايدۇ. ئۇلار ئۆمەرنىڭ ئەبۇ ئۇبەيدە ئىبنى جەرراھقا يازغان خېتىنى دەلىل قىلىدۇ.

ئۇلاردىن يەنە بىر قىسىم كىشىلەر: ﴿نِسَائِهِنَّ﴾ دېگەن بۇ ئايەت ھەممە ئايالالارنى كۆرسىتىدۇ، دەپ قارايدۇ. ئىمام فەخرۇددىن رازىنىڭ قارىشىدا بۇ ئەڭ توغرا قاراشتۇر.

---

[1] ئىمام ئەلۇسىنىڭ «روھۇلمەئانى» ناملىق تەپسىرى، 19 ـ جىلد، 143 ـ بەت.
[2] ئىمام ئىبنۇل ئەرەبىنىڭ «ئەھكامۇل قۇرئان» ناملىق تەپسىرى، 3 ـ جىلد، 326 ـ بەت.

www.munber.org

لېكىن الله تائالانىڭ: ﴿نِسَائِهِنَّ﴾ دەپ، نېمە ئۈچۈن ئاياللارنى خاسلاشتۇرغانلىقىنى بىزنىڭ چۈشەنمىكىمىز تەسكە توختايدۇ.

ئۇلاردىن يەنە ئۈچىنچى قىسىم كىشىلەر مۇنداق دەپ قارايدۇ: ﴿نِسَائِهِنَّ﴾ دېگەن بۇ ئايەت مەيلى مۇسۇلمان ئاياللار بولسۇن ياكى كاپىر ئاياللار بولسۇن شۇ ئاياللار بىلەن مۇئامىلىشىپ تۇرىدىغان، ئۇلارنىڭ خىزمىتىنى قىلىدىغان ۋە بېرىپ ـ كېلىش قىلىدىغان خاس ئاياللارنى كۆرسىتىدۇ. مەقسەت ئەخلاقلىرى، تەربىيەلىرى ۋە ئادەتلىرى مەلۇم بولمىغان يات ئاياللار بۇ ئايەتتە كۆرسىتىلگەن ئاياللار دائىرىسىدىن چىقىپ كېتىدۇ. دېمەك، دىنىنىڭ ئوخشىماسلىقى ئەمەس، ئەخلاقنىڭ ئوخشىماسلىقى ئېتىبارغا ئېلىنىدۇ. ئەخلاقلىق ۋە پەزىلەتلىك ئاياللار گەرچە مۇسۇلمان بولمىسىمۇ، مۇسۇلمان ئاياللار زىننەتلىرىنى ئۇلارغا ئاشكارىلىسا ھېچ گۇناھ بولمايدۇ. ئەمما نومۇس قىلىشنى بىلمەيدىغان، ئەخلاقسىز ۋە ئەدەپسىز پاسىق ئاياللارغا كەلسەك، گەرچە ئۇلار مۇسۇلمان بولسىمۇ، ياخشى مۆمىن ئاياللىڭ ئۇنداق ئاياللاردىن پەردىلىنىشى ۋاجىپتۇر. چۈنكى، ئۇنداق ئاياللار بىلەن مۇئامىلىشىشنىڭ مۆمىن ئاياللىڭ ئەخلاقىغا كەلتۈرىدىغان زىيىنى ئەرلەر بىلەن مۇئامىلىشىشنىڭ كەلتۈرىدىغان زىيىنىدىن ئاز ئەمەس.»[1]

مەن مۇنداق دەپ قارايمەن: بۇ قاراش مۇھىم ئەھمىيەتكە ئىگە ۋە توغرا قاراشتۇر. كاشكى، ھازىرقى ئەسرىمىزنىڭ مۇسۇلمان ئاياللىرى بۇ قاراشنى تۇتقا قىلسا ئىدى، ئەلۋەتتە ئۆزلىرىنىڭ گۈزەل ئەدەپ ئەخلاقلىرىنى ساقلاپ قالغان، مودا قوغلىشىپ ئاتالمىش 20 ـ ئەسىرنىڭ مەدەنىيىتى، دەپ ھېسابلانغان غەرب ئەللىرىنىڭ مەدەنىيىتىنىڭ تەسىرىگە ئۇچراپ، ئۆزلىرىگە زىيانلىق ئادەتلەرنى، ھەر تۈرلۈك پەسكەشلىكلەرنى يۇقتۇرۇۋالغان پاسىق ۋە بۇزۇق ئاياللارغا قارىغۇلارچە ئەگىشىپ كەتمىگەن بولاتتى. ئۇلارنىڭ ئاتىۋالغىنى مەدەنىيەت ئەمەس، پەسكەشلىك ۋە بۇزۇقچىلىقتىنلا ئىبارەتتۇر.

ئالتىنچى ھۆكۈم

مۇسۇلمان ھۆر ئاياللىڭ زىننەتلىرىنى ئۆز قۇلى ئالدىدا ئاشكارىلىشى دۇرۇسمۇ؟

الله تائالانىڭ: ﴿أَوْ مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُهُنَّ﴾ دېگەن سۆزىنىڭ زاھىرى مەنىسى قۇل ۋە دېدەكلەرنى ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ. بەزى ئۆلىمالار مۇشۇ قاراشتا بولغان. شافىئىي مەزھەبىدىكىلەرنىڭ قارىشىمۇ مۇشۇدۇر. ئىبنى ھەجەر «ئەلمىنھاج» ناملىق كىتابىدا مۇنداق دەيدۇ: ئىنساپلىق قۇلنىڭ ئايال خوجايىنىغا قارىشى مەھرەمگە قارىغانغا ئوخشاشتۇر. قۇل ئايال خوجايىنىنىڭ كىندىكى بىلەن تىزى ئارىسىدىن باشقا يېرىگە قارىسا بولىدۇ.

ئىمام ئەھمەد، ئەبۇ ھەنىفە (ۋە شافىئىي بىر قارىشىدا): قۇل يات ئەرگە ئوخشايدۇ. شۇڭا ئۇنىڭ ئايال خوجايىنىغا قارىشى دۇرۇس ئەمەس. چۈنكى، ئۇ مەھرەم ئەمەس دەپ

[1] ئۇستاز ئەبۇ ئەئلا مەۋدۇدىنىڭ «سۈرە نۇر» ناملىق تەپسىرىدىن قىسقارتىپ ئېلىندى.

قارايدۇ. ئۇلار مەزكۇر ئايەتنى پەقەت دېدەكلەر ھەققىدە دەپ چۈشەندۈرىدۇ. ئۇلار يەنە سەئىد ئىبنى مۇسەييەب رەزىيەللاھۇ ئەنھۇنىڭ مۇنۇ سۆزىنى دەلىل قىلىدۇ: «سىلەر سۈرە نۇرنىڭ ئايىتىنى خاتا چۈشىنىپ قالماڭلار، ئۇ پەقەت ئايالالار ھەققىدە نازىل بولغان.»[1]

يەنى الله تائالانىڭ: ﴿أَوْ مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُهُنَّ﴾ دېگەن سۆزى قۇللارنى ئەمەس، دېدەكلەرنى كۆرسىتىدۇ.

ئۇلار يەنە مۇنداق سەۋەب كۆرسىتىدۇ. قۇللار ئەر بولۇپ، مەزكۇر ئاياللارنىڭ ئەرلىرى ئەمەس، مەھرەملىرىمۇ ئەمەس، ئۇلارنىڭمۇ ھەۋىسى بار، شۇڭا مەزكۇر ئاياللار ئۇلارنىڭ ئالدىدا زىننەتلىرىنى ئاشكارىلىسا دۇرۇس بولمايدۇ.

ئۇلار يەنە مۇنداق دەيدۇ: «بىراۋنىڭ ئاياللار زىننەتلىرىنى دېدەكلەرگە ئاشكارىلىسا دۇرۇس بولمايدۇ دەپ ئويلاپ قالماسلىقى ئۈچۈن ئايەتتە پەقەت دېدەكلەر تىلغا ئېلىندى. چۈنكى، يۇقىرىدا تىلغا ئېلىنغانلار ھۆر ئاياللاردۇر. شۇڭا دېدەكلەر تىلغا ئېلىنغاندىن كېيىن بۇ چۈشىنىشمەسلىك تۈگىدى.»[2]

ئابدۇللاھ ئىبنى ئابباس مۇنداق دەيدۇ: «قۇل ئايال خوجايىنىنىڭ چېچىنى كۆرسە ھېچ باك يوق.» بۇ ئىمام مالىكنىڭ قارىشىدۇر.

ئىمام شافئىي (الله ئۇنىڭغا رەھمەت قىلسۇن!) ئەنەس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنغان مۇنۇ ھەدىسنى دەلىل قىلىدۇ: پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام فاتىمە رەزىيەللاھۇ ئەنھانىڭ قېشىغا ئۇنىڭغا بەرگەن بىر قۇل بىلەن بىللە كەلدى. فاتىمە رەزىيەللاھۇ ئەنھانىڭ ئۇستىدە بىر كىيىم بولۇپ، ئۇنىڭ بىلەن بېشىنى ياپسا، پۇتلىرىغا يەتمەيتتى، پۇتلىرىنى ياپسا بېشىغا يەتمەيتتى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام قىزى ئۇچرىغان بۇ ئەھۋالنى كۆرۈپ: «سىزگە ھېچ باك يوق، كەلگەنلەر ئاتىڭىز بىلەن قۇلىڭىزدۇر» دېدى[3].

يەتتىنچى ھۆكۈم

ئاياللارغا ھاجىتى يوق ئەرلەر كىملەر؟

مەزكۇر ئايەت ﴿يا خوتۇنلارغا ئېھتىياجى يوق خىزمەتچىلەر﴾ دېگەن كىشىلەرنى مۇستەسنا قىلىپ، خوتۇن كىشىگە زىننەتلىرىنى ئۇلار ئالدىدا ئاشكارىلاشقا رۇخسەت قىلدى. ئۇلار دەلدۈش، بىخۇد ئەرلەر بولۇپ، ئاياللارنىڭ ئىشلىرىدىن ھېچ نەرسىنى بىلمەيدۇ، ئاياللارغا ھەۋەسمۇ قىلمايدۇ ۋە خالىمايدۇ. چۈنكى، ئۇلار جىسمانىي جەھەتتە ياكى ئەقلىي جەھەتتە ئاجىز ۋە ياكى بىچارە كىشىلەر بولۇپ، بۇ سەۋەبلەر تۈپەيلى ئۇلار ئاياللارغا پەقەت ياخشى نىيەتتىلا قارايدۇ، ئۇلارنىڭ دىللىرىغا ئاياللارغا قارىتا يامانلىق كەچمەيدۇ.

---

[1] ئىمام ئەلۇسىنىڭ «روھۇلمەئانى» ناملىق تەپسىرى، 18 ـ جىلد، 144 ـ بەت. ئىمام قۇرتۇبىنىڭ «ئەلجامىئ لىئەھكامىل قۇرئان» ناملىق تەپسىرى، 12 ـ جىلد، 234 ـ بەت.
[2] ئىمام ئىبنى جەۋزىنىڭ «زادۇل مەسىر فىي ئىلمىتتەپسىر» ناملىق تەپسىرى، 6 ـ جىلد، 33 ـ بەت.
[3] ئىمام بەيھەقى ۋە ئەبۇ داۋۇد رىۋايەت قىلغان.

www.munber.org

ﷲ تائالانىڭ: ﴿يا خوتۇنلارغا ئېھتىياجى يوق خىزمەتچىلەر﴾ دېگەن سۆزىنىڭ نېمە مەنىنى كۆرسىتىدىغانلىقىنى بىلىشىمىز ۋە بۇ ئايەتنىڭ توغرا مەنىسىنىڭ بىزگە ئايدىڭلىشىشى ئۈچۈن تەپسىرشۇناس ساھابىلار ۋە تابىئىنلارنىڭ بەزى سۆزلىرىنى تۆۋەندە نەقىل قىلىپ ئۆتىمىز:

ئىبنى ئابباس مۇنداق دەيدۇ: «بۇ ئايەت ئاياللارغا ھاجىتى يوق بىخۇد كىشىنى كۆرسىتىدۇ.»

قەتادە مۇنداق دەيدۇ: «ئۇ سىنىڭ يېمەكلىكىدىن يېيىش ئۈچۈن ساڭا ئەگىشىپ كەلگەن كىشىنى كۆرسىتىدۇ.»

مۇجاھىد مۇنداق دەيدۇ: «ئۇ قورسىقىدىن باشقا نەرسىنى ئويلىمايدىغان، ئاياللارنىڭ ئىشلىرىدىن ھېچ نەرسىنى بىلمەيدىغان دەلدۈش كىشىنى كۆرسىتىدۇ.»

بۇ ئايەت ھەققىدە يەنە باشقا قاراشلارمۇ بولۇپ، ئۇلارنىڭ ھەممىسى ﴿غَيْرِ أُوْلِي الْإِرْبَةِ﴾ دېگەن ئايەتنىڭ ئاياللارغا ھاجىتى يوق، ئاياللارغا ھەۋەس قىلمايدىغان ۋە كۆڭلى تارتمايدىغان كىشىنى كۆرسىتىدۇ. چۈنكى، ئۇ يا دەلدۈش بىخۇد بولۇپ، جىنسىي مۇناسىۋەتكە دائىر ئىشلاردىن ھېچ نەرسىنى بىلمەيدۇ. يا ئۇنىڭ ئەسلىدىنلا شەھۋىتى يوق.

مۇخەننەس (يەنى قوش جىنسلىق كىشى) نىڭ ۋەقەسى

ئىمام بۇخارى ۋە باشقىلار ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھا بىلەن ئۇممۇ سەلىمە رەزىيەللاھۇ ئەنھانىڭ مۇنداق دېگەنلىكىنى رىۋايەت قىلىدۇ: بىر مۇخەننەس پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ خوتۇنلىرىنىڭ قېشىغا كىرىپ چىقاتتى. ئۇلار ئۇنى خوتۇنلارغا ئېھتىياجى يوق كىشىلەردىن ھېسابلايتتى. بىر كۈنى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇممۇ سەلىمەنىڭ قېشىغا كىرسە ئۇنىڭ يېنىدا ئۇنىڭ قېرىندىشى ئابدۇللاھ ئىبنى ئەبۇ ئۇمەييە بىلەن بۇ مۇخەننەس بىللە بار ئىكەن. بۇ مۇخەننەس: ئى ئابدۇللاھ! ﷲ ساڭا تائىفنى فەتھى قىلىپ بەرسە، سەن غەيلاننىڭ قىزىنى چوقۇم قولغا كەلتۈرۈشۈڭ لازىم، ئۇ قىز تۆت بىلەن كېلىپ، سەككىز بىلەن قايتىدۇ دەۋاتقىدەك. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇنىڭ بۇ سۆزىنى ئاڭلاپ قېلىپ: «ئى ﷲ نىڭ دۈشمىنى! سەن ئۇ قىزغا قاتتىق تىكىلىپ قارىدىڭمۇ؟» دېدى. ئاندىن ئۇممۇ سەلىمەگە: «بۇ ئادەم سىزنىڭ قېشىڭىزغا ھەرگىز كىرمىسۇن!» دېدى.

ئۇستاز ئەبۇ ئەئلا مەۋدۇدى مۇنداق دەيدۇ: «ﷲ نىڭ نامى بىلەن قەسەمكى، بۇ ھۆكۈمنى ھەر بىر ئادەم ئىتائەت قىلىشتىن قېچىش ئۈچۈن ئۆزىگە يول تېپىش نىيىتىدە ئەمەس، ئىتائەت قىلىش نىيىتىدە ئوقۇسا، ئۇنى ئوقۇغان ھامان ئۆيلەردە، ئاشخانىلاردا، قەھۋەخانىلاردا، مېھمانخانىلاردا ئىشلەۋاتقان خىزمەتچىلەرنىڭ، بويىغا يېتىپ قالغان

ياشلارنىڭ ھېچ بىر ئەھۋال ئاستىدا «يا خوتۇنلارغا ئېھتىياجى يوق خىزمەتچىلەر» دېگەن بۇ تەرىپكە كىرمەيدىغانلىقىنى ناھايىتى ئاسانلا بىلىۋالالايدۇ.»[1]

سەككىزىنچى ھۆكۈم

ئاياللار پەردىلەنمەيدىغان كىچىك باللار كىملەر؟

ئۆلىمالار الله تائالانىڭ: ﴿يا ئايالارنىڭ ئۇياتلىق جايلىرىنى ئۇقمايدىغان (يەنى بالاغەتكە يەتمىگەن) باللاردىن﴾ دېگەن سۆزى ھەققىدە ھەرخىل قاراشلارغا كەلگەن. بەزىلەر: ئۇ جىنسىي مۇناسىۋەت ئۆتكۈزۈش يېشىغا يەتمىگەنلەرنى كۆرسىتىدۇ، دەيدۇ. يەنە بەزىلەر: ئۇ كىچىكلىكتىن ئايالارنىڭ ئەۋرەتلىرىنى بىلمەيدىغان باللارنى كۆرسىتىدۇ، دەيدۇ.

كېيىنكى قاراش بەكراق توغرا بولۇشى ئېھتىمالغا يېقىندۇر. ئۇ ئايەت ئايالارنىڭ بەدەنلىرى ياكى ھەرىكەتلىرى جىنسىي ھەۋەس قوزغىمايدىغان باللارنى كۆرسىتىدۇ. چۈنكى، ئۇلار كىچىك بولۇپ، جىنسىي مۇناسىۋەتنىڭ نېمە ئىكەنلىكىنى ئۇقمايدۇ. بۇ پەقەت يېشى 10 دىن تۆۋەن باللارغا ئۇيغۇن كېلىدۇ. ئەمما يېتىلىپ قالغان بالا گەرچە بالاغەت يېشىغا يەتمىگەن بولسىمۇ، ئۇنىڭدا جىنسىي ھېس تۇيغۇلار باشلىنىپ بولغان بولىدۇ. شۇڭا ئايالار ئۇنداق باللاردىن پەردىلىنىشى لازىم.

توققۇزىنچى ھۆكۈم

ئايالارنىڭ ئاۋازى ئەۋرەتمۇ؟

ئىسلام دىنى پىتنىگە ۋە بۇزۇقچىلىققا سەۋەب بولىدىغان ھەرقانداق نەرسىنى ھارام قىلدى، ئايالارنى پۇتلىرىدىكى زىننەت بۇيۇملىرىنىڭ ئاۋازى ئاڭلىنىپ قېلىپ، بەزى ئەرلەرنىڭ شەھۋىتى قوزغىلىپ قالماسلىقى ئۈچۈن پۇتلىرىنى يەرگە ئۇرۇشنى مەنئى قىلدى. ﴿زىننەتلىرىنى كىشىلەرگە بىلدۈرۈش ئۈچۈن ئاياغلىرىنى يەرگە ئۇرمىسۇن﴾.

ھەنەفىي مەزھىبىدىكىلەر بۇ چەكلىمىنى دەلىل قىلىپ: ئايالارنىڭ ئاۋازى ئەۋرەتتۇر، ئۇلارنىڭ پۇتلىرىدىكى زىننەت بۇيۇملىرىنىڭ ئاۋازىنى چىقىرىش مەنئى قىلىنغان ئىكەن، ئۇلارنىڭ يۇقىرى ئاۋازدا سۆزلىشى تېخىمۇ مەنئى قىلىنىدۇ، دەپ قارايدۇ.

ئىمام جەسساس تەپسىرىدە مۇنداق دەيدۇ: « مەزكۇر ئايەتتە نامەھرەم ئەرلەرنىڭ ئاڭلاپ قالماسلىقى ئۈچۈن ئايالارنىڭ يۇقىرى ئاۋازدا سۆزلىشىنى مەنئى قىلىدىغان دەلىل بار. چۈنكى، ئۇلارنىڭ ئاۋازى پىتنە قوزغاشتا زىننەت بۇيۇملىرىنىڭ ئاۋازىغا قارىغاندا يېقىنراقتۇر. شۇڭا بىزنىڭ مەزھىبىمىزدىكىلەر ئايالارنىڭ ئەزان ئوقۇشىنى يامان كۆرىدۇ. چۈنكى، ئەزان ئاۋازنى يۇقىرى كۆتۈرۈشنى تەلەپ قىلىدۇ. ئايالار ئاۋازنى يۇقىرى قىلىشتىن مەنئى قىلىنغان. مانا بۇ، ئەگەر يۇزگە قاراشنىڭ پىتنىگە سەۋەب بولىدىغان

[1] ئۇستاز ئەبۇ ئەئلا مەۋدۇدىنىڭ «سۈرە نۇر» ناملىق تەپسىرى.

www.munber.org

ئېھتىماللىقى كۈچلۈك بولسا، ئاياللارنىڭ يۈزلىرىگە شەھۋەت بىلەن قاراشنىڭ مەنئى قىلىنغانلىقىنى كۆرسىتىدۇ.»[1]

ھەنەفىي مەزھەبىدىكىلەردىن بەزىلەر ئاياللارنىڭ مۇڭلۇق ئاۋازدا قىرائەت قىلىشىنى ئەۋرەت دەپ نەقىل قىلىپ، مۇنۇ ھەدىسنى دەلىل قىلىدۇ: «تەكبىر ئوقۇش ئەرلەرگە، چاۋاك چېلىش ئاياللارغا خاستۇر.» شۇڭا ئاياللارنىڭ ئاۋازىنى ئەرلەرنىڭ ئاڭلىشى ياخشى ئەمەس.

شافىئىي مەزھەبىدىكىلەر ۋە باشقىلار: ئاياللارنىڭ ئاۋازى ئەۋرەت ئەمەس، چۈنكى، ئۇلار سودا قىلىدۇ، ھاكىملارنىڭ ئالدىدا ئۆزلىرىنىڭ دەلىللىرىنى كۆرسىتىدۇ. بۇ ئىشلاردا ئاياللار چوقۇم ئۈنلۈك سۆزلىشى كېرەك، دەپ قارايدۇ.

ئەلۇسى مۇنداق دەيدۇ: «شافىئىي مەزھەبىدىكىلەرنىڭ كىتابلىرىدا ئاياللارنىڭ ئاۋازى ئەۋرەت ئەمەس، ئۇلارنىڭ ئاۋازىنى ئاڭلاش پەقەت بۇزۇقچىلىق كەلتۈرۈش خەۋپى بولغاندىلا ئاندىن ھارام بولىدۇ، دەپ كۆرسىتىلگەن. مەنمۇ مۇشۇ قاراشقا مايىلمەن.»[2]

يىغىنچاقلاپ ئېيتقاندا، پىتنە چىقىشتىن ئەمىن بولغان چاغدا ئاياللارنىڭ ئاۋازى ئەۋرەت ئەمەس. چۈنكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ئاياللىرى ھەدىسلەرنى رىۋايەت قىلاتتى، ئەرلەرگە سۆزلەيتتى. ئۇ ئەرلەرنىڭ ئىچىدە نامەھرەم ئەرلەرمۇ بولۇپ، بۇنى ھېچ ئەيىبكە ئالمايتتى ۋە گۇناھ ھېسابلىمايتتى.

ئىبنى كەسىر (اللہ ئۇنىڭغا رەھمەت قىلسۇن!) مۇنداق دەپ قارايدۇ: ئاياللار ئۆزلىرىگە كىشىنى جەلب قىلىدىغان ياكى ئەرلەرنىڭ شەھۋىتىنى قوزغاپ قويىدىغان ھەرقانداق ئىشنى قىلىشتىن چەكلەنگەن. شۇ قاتاردا ئۇلار ئۆيلىرىدىن سىرتلارغا چىققاندا ئەرلەرنىڭ ئۇلارنىڭ ھىدىنى پۇراپ قالماسلىقى ئۈچۈن ئەتىر ۋە خۇشپۇراق نەرسىلەرنى ئىشلىتىشتىن چەكلەنگەن. چۈنكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دەيدۇ: «ھەرقانداق كۆز زىنا قىلغۇچىدۇر. خوتۇن كىشى ئەتىر ئىشلىتىپ ئەرلەرنىڭ يېنىدىن ئۆتسە، ئۇمۇ زىنا قىلغۇچىدۇر.»[3] شۇنداقلا ئاياللارنىڭ بىلەيزۈكلىرىنى ۋە زىننەت بۇيۇملىرىنى كۆرسىتىش ئۈچۈن قوللىرىنى ھەرىكەتلەندۈرۈشىمۇ مۇشۇنىڭغا ئوخشايدۇ.

مەن مۇنداق دەپ قارايمەن: ئەرلەر ئاياللارنى سىرتلارغا تار ياكى كىشىنى جەلب قىلىدىغان رەڭلىك كىيىملەرنى كىيىپ چىقىش، يۇقىرى ئاۋازدا سۆزلەش، بازارلارغا چىققاندا ئەتىر ئىشلىتىش، تولغاپ مېڭىش، نازاكەت بىلەن سۆزلەش قاتارلىق پىتنىگە ۋە بۇزۇقچىلىققا سەۋەب بولىدىغان ھەرقانداق ئىشلارنى قىلىشتىن توسۇشى كېرەك. اللہ تائالا مۇنداق دەيدۇ: ﴿سىلەر (يات ئەرلەرگە سۆز قىلغاندا) نازاكەت بىلەن سۆز قىلماڭلار، (نازاكەت بىلەن سۆز قىلساڭلار) دىلىدا نىفاق بار ئادەم (سىلەرگە قارىتا) تەمەدە بولۇپ

[1] ئىمام جەسساسنىڭ «ئەھكامۇل قۇرئان» ناملىق تەپسىرى، 3 ـ جىلد، 393 ـ بەت.
[2] ئىمام ئەلۇسىنىڭ «روھۇلمەئانى» ناملىق تەپسىرى، 18 ـ جىلد، 146 ـ بەت.
[3] ئىمام ئەبۇ داۋۇد ۋە نەسائى رىۋايەت قىلغان.

قالدۇ﴾[1]. ئۇنىڭغا ئوخشاش ئىشلار ئىسلام ئەدەپ ـ ئەخلاقلىرىغا ئۇيغۇن ئەمەس ۋە مۇسۇلمان ئەرنىڭ شەنىگە لايىق ئەمەس.

بۇزۇقچىلىق پەقەت ئەرلەرنىڭ سەل قارىغانلىقىدىن ئوتتۇرىغا چىقىدۇ. ئاياللارنىڭ يولدىن چىقىشى پەقەت ئەرلەرنىڭ كۆندەشلىك قىلىشنى يوقىتىپ قويغانلىقىدىن، ئابرۇي ۋە شان ـ شەرەپنى قوغداشقا بولغان قىزىققانلىقنى يوقىتىپ قويغانلىقىدىن كېلىدۇ. خوتۇننى كۈللىمەيدىغان ئادەم مۇسۇلمان ئەمەس.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇنداق ئادەمنى دۆيۇس دەپ ئاتاپ: «ئۈچ تۈرلۈك ئادەم جەننەتكە كىرمەيدۇ ۋە جەننەتنىڭ پۇرىقىنىمۇ پۇرىيالمايدۇ: ئەرلەرگە ئوخشىۋالغان ئايال، هاراق ئىچىشتىن قولىنى ئۈزمىگەن هاراقكەش ۋە دۆيۇس» دېدى. ساھابىلار: ئى الله نىڭ پەيغەمبىرى! دۆيۇس دېگەن قانداق ئادەم؟ دېدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: «خوتۇنىنىڭ بۇزۇقچىلىقىغا كۆز يۇمغان ئادەم» دېدى. يەنە بىر رىۋايەتتە: «خوتۇنىنى كۈللىمىگەن ئادەم» دېدى.

بىز الله دىن دىنىمىزنى ۋە شان ـ شەرىپىمىزنى قوغدىشىنى، يوشۇرۇن ۋە ئاشكارا پىتنە ـ پاساتلاردىن يىراق قىلىشنى تىلەيمىز! الله ھەقىقەتەن دۇئالارنى ئىجابەت قىلغۇچىدۇر.

ئايەتلەر كۆرسىتىدىغان ئەھمىيەتلىك نۇقتىلار

1 ـ نامەھرەملەرگە قاراش گۇناھقا ۋە زىناغا ئېلىپ بارىدىغان تۇنجى سەۋەبتۇر. شۇڭا مۆمىن مۇنداق يولغا ماڭماسلىقى كېرەك.

2 ـ نامەھرەملەرگە تىكىلىپ قارىماسلىق ۋە ئەۋرەتنى يېپىش ئىنساننى رەزىل قىلمىشلاردىن ۋە پاھىشىدىن پاكلايدۇ.

3 ـ مۇسۇلمان ئايالنىڭ زىننەتلىرىنى ئېرى ياكى يېقىن تۇغقانلىرى بولغان مەھرەملىرىدىن باشقىلارغا ئاشكارىلىشى دۇرۇس ئەمەس.

4 ـ نامەھرەم ئەرلەرنىڭ كۆرۈپ قالماسلىقى ئۈچۈن مۇسۇلمان ئايال بېشىنى، كۆكرىكىنى ۋە مەيدىسىنى لېچەكى بىلەن يېپىشى لازىم.

5 ـ كىچىك بولغانلىقتىن جىنسىي مۇناسىۋەتكە ئائىت ئىشلارنى بىلمەيدىغان باللار، خىزمەتچىلەر ۋە چاكارلار ئاياللارنىڭ يېنىغا كىرسە ھېچ توسالغۇ يوق.

6 ـ مۇسۇلمان ئايالنىڭ ئەرلەرنى جەلب قىلىدىغان ياكى پىتنە قوزغايدىغان ئىشلارنى قىلىشى ھارامدۇر.

---

[1] سۈرە ئەھزاب، 32 ـ ئايەتنىڭ بىر قىسمى.

7 ـ پۈتۈن مۆمىن ئەرلەر ۋە مۆمىن ئاياللار گۇناھلىرىدىن تەۋبە قىلىپ، الله تائالا تەرەپكە قايتىشى ۋە ئىسلام دىنىنىڭ ئەدەپ ـ ئەخلاقلىرىنى ئۆزلىرىگە ئۆزلەشتۈرۈشى لازىم.

8 ـ ئىسلام دىنى كۆرسەتكەن ئىجتىمائىي ئەدەپ ـ ئەخلاقلار ئائىلىنىڭ ھۆرمىتىنى ساقلايدۇ ۋە مۇسۇلمانلار جەمئىيىتىنى قوغدايدۇ.

ئايەتلەرنىڭ ھېكمىتى

الله تائالا ئىنسانلارنىڭ روھىنى پاكلاش، ئۇلارنى بۇزۇقچىلىق ۋە گۇمراھلىقتىن يىراق قىلىش، جەمئىيەتنى پىتنە ـ پاساتچىلىقنىڭ پاتقىقىغا پېتىپ كېتىشتىن، گۈزەل ئەخلاقنىڭ دەپسەندە قىلىنىشىدىن ۋە پاھىشىنىڭ مەينەتچىلىكىدىن تازىلاش ئۈچۈن مۆمىن ئەرلەرنى نامەھرەملەرگە تىكىلىپ قارىماسلىققا، ئەۋرەتلىرىنى يېپىشقا بۇيرۇدى، شۇنداقلا مۆمىن ئاياللارنىمۇ مۆمىن ئەرلەرنى بۇيرۇغان ئىشلارغا ئوخشاش ئىشلارنى قىلىشقا بۇيرۇدى.

ئىسلام دىنى ئاياللارنىڭ تېخىمۇ پاك ـ ديانەتلىك بولۇشى ئۈچۈن ئۇلارنى نامەھرەم ئەرلەرنىڭ ئالدىدا زىننەتلىرىنى ئاچماسلىققا تەكلىپ قىلىپ ئۇلارنىڭ ئۈستىگە ئەرلەرگە قارىغاندا بىر ۋەزىپىنى ئارتۇق يۈكلىدى. ئۇلارغا ئۆزلىرىنىڭ ھۆرمىتىنى ساقلىشى، تاسادىپى نەزەرلەردىن ۋە خىيانەتكار كۆزلەردىن قوغدىنىشى، يامان غەرەزلىك بۇزۇق كىشىلەرنىڭ تەمەلىرىدىن يىراق بولۇشى ئۈچۈن شەرىئەت كۆرسەتمىسى بويىچە ھىجابلىنىشنى پەرز قىلدى. زىننەتنى ئاشكارىلاش ۋە پىتنە قوزغاش گۈزەل ئەخلاقنى دەپسەندە قىلىشنىڭ، ئىجتىمائىي بۇزۇقچىلىق سىلىشىنىڭ ئەڭ مۇھىم سەۋەبلىرىدىن بىرى بولغاچقا ياراتقۇچى الله تائالا مۆمىن ئاياللارغا ئۇ پىتنىنىڭ يوچۇقلىرىنى ئېتىش، پاھىشىنىڭ دەرۋازىلىرىنى تاقاش، شەھۋەتكە ۋە زىناغا ئېلىپ بارىدىغان زەھەرلىك ئوقنىڭ تېگىپ كېتىشىدىن ساقلىنىش ئۈچۈن بۇ ئىشنى تەكىتلەپ ئۇلارنى نامەھرەم ئەرلەرنىڭ ئالدىدا زىننەتلىرىنى ئاشكارىلاشتىن يىراق تۇرۇشقا بۇيرۇدى.

ئىسلام شەھىدى سەييىد قۇتۇب (الله ئۇنىڭغا رەھمەت قىلسۇن!) «فى زىلالىل قۇرئان» ناملىق تەپسىرىدە مۇنداق دەيدۇ: «شەك ـ شۈبھىسىزكى، ئىسلام دىنى ھەر ۋاقىت شەھۋەتكە موھتاج بولمىغان ۋە شەھۋەت قوزغىمايدىغان پاكىز بىر جەمئىيەت قۇرۇشنى نىشان قىلىدۇ. ھەمىشە ھەۋەس قوزغايدىغان پائالىيەتلەر ھەرگىز ئۆچمەيدىغان ۋە قانمايدىغان شەھۋانىي تەشنالىققا بېرىپ توختايدۇ. خىيانەتكار قاراش، ھەۋەسنى قوزغايدىغان ھەرىكەت، ئېچىلىپ قالغان زىننەت، يالىڭاچ قالغان بەدەن... بۇلارنىڭ ھەممىسى ئەنە شۇ ساراڭلارچە ۋە ھايۋانىي تەشنالىقنى قوزغايدۇ. ئىسلام دىنىنىڭ پاكىز جەمئىيەت قۇرۇشتىكى ۋاستىلىرىدىن بىرى شۇكى، بۇ قوزغاتقۇچ ھەرىكەتلەرنى چەكلەپ، ئەر ـ ئايال ئارىسىدىكى ناھايىتى چوڭقۇر ئىنتىلىش خاراكتېرىنى ساغلام ساقلاپ قېلىش،

ئۇنى سۈنئى قوزغاتقۇچ شەكلىدە ئىشلەتمەستىن، پاكىز ۋە خاتىرجەم ئورۇنغا ئىشلىتىشتىن ئىبارەتتۇر.

بىر زامانلاردىن باشلاپ ئەر - ئايال بىر - بىرىگە ھېچ ئۇيالماستىن قاراش، ئۆزئارا راۋان سۆزلىشىش، ئارىلىشىپ ئۆتۈش، ئۆزئارا ئويۇن - چاقچاقلىشىپ يايراش، كىشىنى جەلب قىلىدىغان يوشۇرۇن جايلارنى كۆرۈش قاتارلىق ئىشلار كەڭ تارقىدى. بۇلارنىڭ ھەممىسى روھىي كىشەندىن قۇتۇلۇش، روھىي بېسىمدىن راھەتكە چىقىش ۋە ئەركىن نەپەس ئېلىش نەزەرىيەسى ئاستىدا تارقىدى. ئىنسانىي ھايۋاندىن پەرقلەندۈرىدىغان خۇسۇسىيەتلىرىدىن يالىڭاچلاش، تۇپراققا كۆمۈلگەن ھايۋانى قائىدىگە قايتىش ئاساسىغا قۇرۇلغان ماددى نەزەرىيىلەرنىڭ كەڭ تارقىلىشىغا ئەگىشىپ، بولۇپمۇ فرويدنىڭ نەزەرىيەسىنىڭ تارقىلىشىغا ئەگىشىپ تارقىدى. لېكىن بۇلارنىڭ ھەممىسى قۇرۇق نەزرىيىلەردىن باشقا نەرسە ئەمەس ئىدى.

مەن جىنسىي ئەركىنلىكنى ھەممىدىن بەك يولغا قويىۋەتكەن، جەمئىيەت، ئەخلاق، دىن ۋە ئىنسانى تارازىدىن چىقىپ كەتكەن بىر دۆلەتتە (ئامېرىكىدا) ئۇ نەزەرىيەلەرنى يالغانغا چىقىرىدىغان ۋە ئۇنى ئاساسىدىن بۇزۇپ تاشلايدىغان ھەقىقەتنى كۆردۈم.

شۇنداق، مەن بەدەننى ئېچىشقا، ئەر - ئايالللارنىڭ پۈتۈن شەكىلدە ۋە پۈتۈن رەۋىشتە ئارىلىشىپ ئۆتۈشىگە ھېچقانداق توسالغۇ يوق بولغان ئۇ دۆلەتتە شۇنى ئۆز كۆزۈم بىلەن كۆردۈمكى، بۇ ئىشلارنىڭ ھەممىسى جىنسىي شەھۋەتنى قاندۇرۇش ۋە ئۇنى قانائەت قىلدۇرۇش بىلەن توختىماستىن، پەقەت ھېچ قانمايدىغان ساراڭلارچە تەشنالىققا، ھېچ پەسەيمەيدىغان ئىنتىلىشكە ۋە ئېچىرقاشقا بېرىپ توختىغان.

مەن ئۇ دۆلەتتە شۇنى كۆردۈمكى، ئەر - ئاياللار ھېچ توسالغۇغا ئۇچرىماستىن، ھېچ چەكلىمىگە بېرىپ توختىماستىن ئارىلىشىپ ئۆتۈشىنىڭ نەتىجىسىدە كېلىپ چىققان ھەر تۈرلۈك جىنسىي كېسەللىكلەر، ھەتتا مەھرەملەر بىلەن مۇناسىۋەت قىلغانلىق سەۋەبىدىن كېلىپ چىقىدىغان جىنسىي كېسەللىكلەر ھەر جايغا تولۇپ تاشقىچە يامراپ كەتكەن.

شەك - شۈبھىسىزكى، ئەر بىلەن ئايالنىڭ ئوتتۇرىسىدىكى تەبئى مايىللىق ناھايىتى چوڭقۇر بولۇپ، ھەر ۋاقىتتا ئۇنى قوزغىتىش ئۇنىڭ كۈچىنى تېخىمۇ ئاشۇرىدۇ، قاراشمۇ ئۇنى قوزغايدۇ، ھەرىكەتمۇ ئۇنى قوزغايدۇ، كۈلۈشمۇ ئۇنى قوزغايدۇ، ئۆزئارا چاقچاقلىششمۇ ئۇنى قوزغايدۇ. خاتىرجەملىك بېغىشلايدىغان يول بولسا، بۇ قوزغاتقۇچ ئامىللارنى ئازايتىشتىن ئىبارەتتۇر. ئۇنى ئازايتىشنىڭ چارىسى ئىسلام دىنى تاللىغان يول بولۇپ، ئىنسان خاراكتېرىگە گۈزەل ئەدەپ - ئەخلاقلارنى ئۆزلەشتۈرۈش، ئىنسانىيەت ئېنىرگىيىسىنى قان بىلەن گۆشنىڭ تەلۋىنى قاندۇرۇش ئۈچۈن ئەمەس، ھاياتلىقنىڭ باشقا غەملىرىگە ئىشلىتىشتىن ئىبارەتتۇر.»[1]

[1] سەييىد قۇتۇبنىڭ «فىي زىلالىل قۇرئان» ناملىق تەپسىرى، 18 - جىلد، 2 - بەتتىن قىسقارتىپ ئېلىندى.

يۈزنى ئېچىش بىدئەتچىلىكى

بۈگۈنكى كۈنلەردە يېڭى تەرەققىيات تەشۋىقاتى ئوتتۇرىغا چىققان بولۇپ، يۈز ئەۋرەت ئەمەس، چۈمپەردە كىيىش شەرىئەتتە بەلگىلەنگەن ھىجابتىن ئەمەس دېگەن نەرسىنى دەلىل قىلىپ، ئاياللارنى ھە دېسىلا يۈزلىرىنى ئېچىشقا، ئۆيدىن سىرتلارغا چىققاندا كىيىپ چىقىشقا ئادەتلەنگەن چۈمپەردىلىرىنى كىيمەسلىككە تەشۋىق قىلىدۇ. بۇ، ئۆزلىرىنى الله تائالا ھەر يۈز يىلنىڭ بېشىدا ئىسلام ئۈممىتىنىڭ دىنى ئىشلىرىنى يېڭىلاش، ئۇلار ئىچىدە پىداكارلىق روھىنى، ئىمان روھىنى ۋە جىھاد روھىنى قوزغاش ئۈچۈن ئەۋەتىدىغان ئىسلاھاتچى ئىماملار قىياپىتىدە كۆرسىتىپ ئوتتۇرىغا چىقماقچى بولغان بىر قىسىم كىشىلەر تەرىپىدىن قىلىنغان يېڭىلاش تەشۋىقاتىدۇر. بۇ، ئۆزلىرىنى بىلىملىك كىشىلەر، دەپ داۋا قىلغان، قىلىۋاتقان ئىشلىرىنى ئىجتىھاد، دەپ ئويلىغان، يېڭىچە قاراشلىرىنى ئىسپاتلاشقا تىرىشىپ، ئۆزلىرىنى ئىجتىھادچى ئىماملار بىلەن بەسلىشىشكە، دىندا خۇددى مەزھەب ئىگىلىرى ئىجتىھاد قىلغاندەك ئىجتىھاد قىلىشقا ھەقلىق كىشىلەر قىلماقچى بولغان، ئۆزلىرىنىڭمۇ ياردەمچىلىرى ۋە ئەگەشكۈچىلىرى بولۇشنى خالايدىغان بىر قىسىم كىشىلەر تەرىپىدىن قىلىنغان يېڭىچە بىر تەشۋىقاتتۇر، تېخىمۇ توغرا قىلىپ ئېيتقاندا يېڭى بىر بىدئەتتۇر.

يۈزنى ئېچىش بىدئەتچىلىكىگە قىلىنغان بۇ دەۋەت نۇرغۇن ياشلار ئارىسىدا، بولۇپمۇ زىيالىلار ئارىسىدا راۋاج تاپتى. ئۇ ھەقىقەت بولغانلىقى ئۈچۈن ئەمەس، پەقەت ھاۋايى ھەۋەسكە دەل ماس كەلگەنلىكى ئۈچۈن راۋاج تاپتى. ھاۋايى ھەۋەس ھەقىقەتەن كۆڭۈلگە ياقىدۇ، شەھۋەت بىلەن ئاسان چىقىشىپ قالىدۇ. شەھۋەت ھەر بىر ئىنساندا يوشۇرۇنغان ئېنېرگىيىدۇر. شۇڭا بۇ گۇناھكار تەشۋىقاتنى قوبۇل قىلغان، ئۇنى «ئىسلام دىنىنىڭ ھۆكمى ۋە الله نىڭ نۇرلۇق شەرىئىتى» دەپ دەلىل قىلىش بىلەن ئەمەللەشتۈرۈشكە ئالدىرىغان كىشىلەرنى كۆرگەنلىكىمىز ياكى ئاڭلىغانلىقىمىز ھېچ ھەيران قالارلىق ئەمەس.

ئۇلار: «بۇ ھەقىقەتەن قۇرئان ۋە سۈننەتنىڭ ھۆكۈملىرىنى ئەمەلىيلەشتۈرگەنلىك. الله تائالا غالىپ كىتابى قۇرئان كەرىمدە مۇسۇلمان ئاياللارنى بۇيرۇغان شەرىئەت بەلگىلىمىسىدىكى ھىجابقا ئەمەل قىلغانلىق بولىدۇ» دېيىشىدۇ. ئۇلار بۇ داۋاسى بىلەن ئىلمىنى يوشۇرغانلىق گۇناھىدىن قۇتۇلماقچىق بولىدۇ. ﴿بۇ كىتابتا (يەنى تەۋراتتا) كىشىلەرگە توغرا يولنى ئېنىق بايان قىلغىنىمىزدىن كېيىن، بىز نازىل قىلغان (مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامنىڭ راست پەيغەمبەر ئىكەنلىكىنى ئىسپاتلايدىغان) روشەن دەلىللەرنى ۋە توغرا يولنى يوشۇرىدىغانلارغا الله لەنەت قىلىدۇ (يەنى رەھمىتىدىن يىراق قىلىدۇ): لەنەت قىلغۇچىلار (يەنى پەرىشتىلەر ۋە مۆمىنلەر) مۇ ئۇلارغا لەنەت قىلىدۇ﴾[1].

---

[1] سۈرە بەقەرە، 159 ـ ئايەت.

ئۇلار بۇ گۇناھتىن قانداق قۇتۇلىدىغانلىقىنى مەن بىلمەي قالدىم. ھالبۇكى، ئۇلار ئاياللارنى يۈزلىرىدىن چۈمپەردىلەرنى ئېلىپ تاشلاشقا، كىشىنىڭ شەھۋىتىنى قوزغايدىغان، ھاۋايى ھەۋەس ئۇتىنى تۇتاشتۇرىدىغان، بۇزۇقچىلىق، پىتنە ـ پاسات ۋە گۇناھ ئىشلار ماختىلىدىغان جەمئىيەتتە چىرايلىق جايلىرىنى ئاشكارىلاشقا دەۋەت قىلىدۇ.

كاشكى، ئەنە شۇ جەدىدچىلەر دەۋەتلىرىنى ئىسلام دىنى تەلىم تەربىيىسىگە خىلاپلىق قىلىپ، ھىجابلىرىنى سېلىۋەتكەن، ئىلگىرىكى جاھىلىيەت دەۋرىدىكى ئاياللارنىڭ ياسىنىپ چىققىنىدەك ياسىنىپ چىققان يالىڭاچ ئاياللارغا قارىتىپ، ئۇلارنى پەردىلىنىشكە، ھايا قىلىشقا ۋە الله تائالا بۇيرۇغان شەكىلدە چۈمپەردە كىيىشكە دەۋەت قىلغان ۋە ئۇلارغا: يۈز بىلەن ئىككى ئالقاننىڭ ئىشىدا كەڭچىلىك بولۇپ، سىلەرنىڭ بەدىنىڭلارنى يېپىپ، يۈزۈڭلارنى ئېچىش ئىمكانى بار دېگەن بولسا، ئەلۋەتتە سۆزلەر يېنىك بولغان، ئىشلار ئاسانغا توختىغان ۋە ئۇلارنىڭ دەۋىتى قوبۇل قىلىنغان بولاتتى. چۈنكى، ئۇ شەرىئەت بەلگىلىملىرىنى ھېكمەتلىك ئۇسلۇب بىلەن تەدرىجى يولغا قويۇش ھېسابلىنىدۇ. لېكىن ئۇلار الله تائالانىڭ ھىجابلىنىشقا بۇيرۇغان بۇيرۇقىغا ئاساسەن ھىجابلانغان، ھايالىق مۆمىن ئاياللارنى دەۋەت قىلىپ، ئۇلارغا يۈزلىرىنى ئېچىشنى، ھايا قىلىشتىن ۋە ئۆيدە ئولتۇرۇشتىن ۋاز كېچىشنى چىرايلىق كۆرسىتىدۇ، يۈز ئەۋرەت ئەمەس، دېگەن نەرسىنى دەلىل قىلىپ، ئۇلارنى قۇرئانغا ۋە سۈننەتكە ئەمەل قىلىش ئۈچۈن چۈمپەردىنى تاشلاشقا تەشۋىق قىلىدۇ.

شۇ تاپتا مېنىڭ ئەقلىمگە پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بىلەن بىللە چىققان غازاتلارنىڭ بىرىدە ئوغلى شېھىت بولۇپ كەتكەن مۇنداق بىر مۆمىن ئايالنىڭ قىسسىسى كېلىۋاتىدۇ: ئۇ ئايال ئۆلۈكلەرنىڭ ئارىسىدىن ئوغلىنى ئىزدەپ كېلىدۇ. ھالبۇكى، ئۇ چۈمپەردىلىك ئىدى. ئادەملەر ئۇنىڭغا: «سىز چۈمپەردىلىك تۇرۇپ ئۇنى ئىزدەۋاتامسىز؟» دەيدۇ. ئايال ئۇنىڭغا مۇنداق جاۋاب بېرىدۇ: مەن بالامدىن ۋاز كەچسەم كېچەمەنكى، ھايادىن ھەرگىز ۋاز كەچمەيمەن.

الله نىڭ نامى بىلەن قەسەمكى، ئەرلىرى بۇزۇلۇپ كەتكەن، الله ساقلىغانلاردىن باشقا ياشلىرى پاسىقلىشىپ كەتكەن، بۇزۇقچىلىق، گۇناھ مەسىيەت ۋە پىتنە ـ پاساتلار كۆپىيىپ كەتكەن مۇشۇنداق بىر ئەسىردە مۇسۇلمان ئاياللارنى دىنىنىڭ نامى بىلەن يۈزنى ئېچىشقا دەۋەت قىلىدىغان، ئۇلارغا چۈمپەردىنى تاشلاشنى چىرايلىق كۆرسىتىدىغان ئەنە شۇ كىشىلەرگە ۋە ئۇلارغا ئوخشاشلارغا ھەيرانمەن.

بىز يېقىنقى ئەسىر ئىجتىھاد ئىماملىرى بولغان ئەنە شۇ جەدىدچىلەرگە: بولدى قىلىڭلار، سىلەر ئىجتىھادنى خاتا قىلدىڭلار، ئىسلام دىنىنىڭ ۋە شەرىئەت ئەھكاملىرىنىڭ توغرا ھەم ساغلام چۈشەنچىسىنى يوشۇردۇڭلار دەپ جاكارلايمىز. بىز ئۇلارغا ئەقلىي ۋە شەرئىي مەنتىقە بىلەن خىتاب قىلىمىز. ئۇ ئىككىسى يېتەرلىك دەلىل ـ پاكىتتۇر.

www.munber.org

يۈزنى ئەۋرەت ئەمەس دېگەن فىقھىشۇناسلار پەتنە ـ پاساتچىلىقتىن ئەمىن بولۇشنى شەرت قىلىپ مۇنداق دېگەن: «يۈز ئەۋرەت ئەمەس، لېكىن پەتنە چىقىش خەۋپى بولسا يۈزنى ئېچىش هارامدۇر.» بۇ زامانغا ئوخشاش دەۋردە پەتنىدىن ئەمىن بولغىلى بولامدۇ؟

ئىسلام دىنى ئاياللارغا پەتنە چىقىش خەۋپى بولسا نامەھرەم ئەرلەرنىڭ ئالدىدا ئەۋرەتلىرىدىن بىرەر ئەزانى ئېچىشنى هارام قىلدى. ئىسلام دىنى ئاياللارنى چاچلىرىنى ۋە پۇتلىرىنى يېپىشقا بۇيرۇسۇن يۇ، ئۇلارغا يۈزلىرىنى ۋە قوللىرىنى ئېچىشقا رۇخسەت قىلامدۇ؟ يۈز چوڭراق پەتنە قوزغامدۇ ياكى پۇتمۇ؟ ئى ئىنسانلار! ئەقىللىق بولۇڭلار، كىشىلەرگە دىنىنىڭ بۇيرۇقلىرىنى خاتا ئۆگەتمەڭلار. ئىسلام دىنى ئاياللارنى پۇتلىرىدىكى زىننەت بۇيۇملىرىنىڭ ئاۋازى ئاڭلىنىپ قېلىپ ئەرلەرنىڭ يۈرەكلىرىنى ھەرىكەتلەندۈرۈپ قويماسلىقى ياكى زىننەتلىرىنىڭ ئېچىلىپ قالماسلىقى ئۈچۈن ئاياقلىرىنى يەرگە ئۇرۇشقا رۇخسەت قىلمىغان ئىكەن يۇ، ئەسلى گۈزەل ۋە پەتنىنىڭ مەنبەسى بولغان ھەمدە خەتەر ئىمكانى تۇغدۇرىدىغان ئورۇن يۈزنى ئېچىشقا رۇخسەت قىلامدۇ؟

ئەللامە مەۋدۇدىنىڭ بۇ ھەقتىكى سۆزى

مەن سۆزۈمنى ئەللامە ئەبۇ ئەئلا مەۋدۇدىنىڭ «سۈرە نۇر» ناملىق تەپسىرىدە بايان قىلغان سۆزلىرى بىلەن تۈگىتىمەن، ئۇ مۇنداق دەيدۇ: «مەزكۇر ئايەتتىكى ﴿تاشقى زىننەتلىرىدىن باشقا زىننەتلىرى﴾ دېگەن بۇ جۈملە ئاياللارنىڭ بۇ زىننەتلىرىنى قەستەن ئاشكارىلاشنىڭ دۇرۇس ئەمەسلىكىنى، قەستەنلىك بولماستىن ئېچىلىپ قالغان ياكى ئۆزلىكىدىن ئاشكارا بولغان، يوشۇرۇش مۇمكىن بولمىغان زىننەتلەردە الله تائالانىڭ ئۇلارنى جازالىمايدىغانلىقىنى كۆرسىتىدۇ. مەسىلەن: ئاياللارنىڭ ئۈچكى كىيىملىرىنى يېپىپ تۇرىدىغان تاشقى كىيىملىرىنى ئالساق، ئۇنى يوشۇرۇش مۇمكىن ئەمەس. بىراق ئۇمۇ ئاياللارنىڭ ئۈستىدە بولغانلىقى ئۈچۈن ھەر ھالدا كۆزنى جەلب قىلىدىغان نەرسىدۇر. مانا بۇ مەنىلەرنى ئابدۇللاھ ئىبنى مەسئۇد ۋە ھەسەن بەسرى ئىپادىلىگەن.

ئەمما ﴿تاشقى زىننەتلىرىدىن باشقا زىننەتلىرى﴾ دېگەن بۇ جۈملىنىڭ مەنىسى ھەققىدە باشقىلارنىڭ بەرگەن چۈشەنچىسىگە كەلسەك، ئۇلار ئۇنى ئىنسان ئادەتتە ئاشكارا قىلىپ ئادەتلەنگەن نەرسىنى كۆرسىتىدۇ، دەپ چۈشەندۈرىدۇ. ئاندىن ئۇلار بۇ چۈشەنچىگە ئاياللارنىڭ يۈزلىرىنى ۋە ئالقانلىرىنى ئۇنىڭدا بار زىننەتلىرى بىلەن قوشۇپ كىرگۈزىدۇ. يەنى ئۇلارنىڭ قارىشىچە ئاياللارنىڭ يۈزلىرىگە ئۇپا ـ ئەڭلىك ۋە سۈرمىلەرنى ئىشلىتىپ ياسىنىشى، قوللىرىغا خېنە قويۇشى، ئۈزۈك سېلىشى، بىلەيزۈك تاقىشى، ئاندىن كىشىلەر ئالدىدا يۈزلىرى ۋە ئالقانلىرى ئوچۇق ھالدا مېڭىشى دۇرۇس بولىدىكەن.

ئەمما بىز لۇغەتنىڭ قائىدە ـ پرىنسىپىغا تايانساق، ﴿تاشقى زىننەتلىرىدىن باشقا زىننەتلىرى﴾ دېگەن بۇ جۈملىدىن ئۇلار چۈشەنگەن مەنىنى چۈشەنمىكىمىز ناھايىتى تەسكە توختايدۇ. چۈنكى، بىر نەرسىنىڭ ئۆزلىكىدىن ئاشكارىلىنىپ قېلىشى بىلەن بىر ئادەمنىڭ ئۇنى قەستەن ئاشكارىلىشى ئارىسىدا پەرق ناھايىتى ئوچۇق بولۇپ، ئۇ ھېچكىمگە مەخپىي

قالمايدۇ. قۇرئان كەرىم بولسا ئاياللارنى زىننەتلىرىنى ئاشكارىلاشتىن توسىدۇ، مەقسەتلىك بولماستىن ئاشكارىلىنىپ قالغان نەرسىگە رۇخسەت بېرىدۇ. بۇ رۇخسەتنىڭ چېگرىسىنى قەستەنلىك بىلەن ئاشكارىلاش چېگرىسىغا كېڭەيتىش قۇرئان كەرىمگە ۋە پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ دەۋرىدە ئاياللارنىڭ نامەھرەم ئەرلەرگە يۈزلىرى ئوچۇق ھالدا كۆرۈنمەيدىغانلىقى ھەققىدىكى رىۋايەتلەرگە خىلاپتۇر. ھجاب ھەققىدىكى بۇيرۇق يۈزنىمۇ ئۆز ئىچىگە ئالاتتى. چۈمپەردە بولسا ئېھرامدىن باشقا ۋاقىتلاردا ئاياللارنىڭ كىيىملىرىدىن بىر پارچىسى قىلىنغان ئىدى.

مەن ھەيران قېلىۋاتىمەنكى، ئاياللارنىڭ يۈزلىرىنى ۋە ئالقانلىرىنى نامەھرەم ئەرلەرگە ئېچىشقا رۇخسەت قىلغان ئەنە شۇ كىشىلەر ئۇلارنىڭ يۈزلىرىنىڭ ۋە ئالقانلىرىنىڭ ئەۋرەت ئەمەسلىكىنى دەلىل قىلىشىدۇ. ئەمەلىيەتتە ھجابلىنىش بىلەن ئەۋرەتنى يېپىشنىڭ ئارىسىدىكى پەرق بولسا ناھايىتى چوڭ بولۇپ، ئەۋرەتنى مەھرەملىرى بولغان ئەرلەرگىمۇ ئاشكارىلاش دۇرۇس ئەمەس. ئەمما ھجاب بولسا ئەۋرەتنى ياپقان كىيىمنىڭ ئۈستىنى ياپىدىغان نەرسىدۇر.»[1]

---

[1] ئۇستاز ئەبۇ ئەئلا مەۋدۇدىنىڭ «سۈرە نۇر» ناملىق تەپسىرىگە قاراڭ.

www.munber.org